Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις 267 έως 269/81,

οι οποίες έχουν ως αντικείμενο αιτήσεις που υπέβαλε στο Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της συνθήκης ΕΟΚ, το Corte suprema di cassazione και με τις οποίες ζητείται, στο πλαίσιο των διαφορών που εκκρεμούν ενώπιον του παραπέμποντος δικαστηρίου μεταξύ

AMMINISTRAZIONE DELLE FINANZE DELLO STATO

και

SOCIETÀ PETROLIFERA ITALIANA SPA (SPI), με έδρα το Fornovo Taro (υπόθεση 267/81),

και

SPA MICHELIN ITALIANA (SAMI), με έδρα το Τορίνο (υποθέσεις 268 και 269/81),

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να ερμηνεύει τη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT), τα αποτελέσματα της υποκαταστάσεως των κρατών μελών από την Κοινότητα στην εκπλήρωση των προβλεπόμενων από την εν λόγω συμφωνία υποχρεώσεων, καθώς και την ερμηνεία πολλών διατάξεων της συμφωνίας GATT σε σχέση με το τέλος διοικητικών υπηρεσιών που πλήττει τα εισαγόμενα στην Ιταλία προϊόντα δυνάμει του νόμου 330 της 15ης Ιουνίου 1950,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

συγκείμενο από τους J. Mertens de Wilmars, πρόεδρο, P. Pescatore, A. O'Keeffe και U. Everling, προέδρους τμήματος, Mackenzie Stuart, G. Bosco, O. Due, K. Bahlmann και Y. Galmot, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: G. Reischl
γραμματέας: P. Heim

εκδίδει την ακόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

Περιστατικά

Τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως, η εξέλιξη της διαδικασίας και οι παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν δυνάμει του άρθρου 20 του Πρωτοκόλλου περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της ΕΟΚ συνοψίζονται ως εξής:

I — Περιστατικά και έγγραφη διαδικασία

Η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT) άρχισε να ισχύει προσωρινά μεταξύ των αρχικώς συμβληθέντων μερών από την 1η Ιανουαρίου 1948, δυνάμει του πρωτοκόλλου προσωρινής ισχύος που υπογράφηκε στη Γενεύη στις 30 Οκτωβρίου 1947.

Η Ιταλική Δημοκρατία προσχώρησε στη συμφωνία GATT με πρωτόκολλο που υπογράφηκε στο Annecy στις 10 Οκτωβρίου 1949. Η Γενική Συμφωνία άρχισε να ισχύει στην Ιταλία με το νόμο 295 της 5ης Απριλίου 1950 (Suppl. ord. GU αριθ. 130, της 9ης Ιουνίου 1950), που άρχισε να ισχύει την 30ή Μαΐου 1950.

Κατά το άρθρο II της GATT, οι δασμολογικές παραχωρήσεις στις οποίες προβαίνει κάθε συμβαλλόμενο μέρος προς τα άλλα συμβαλλόμενα μέρη περιλαμβάνονται σε έναν πίνακα παραχωρήσεων. Κατά την προσχώρησή της, δυνάμει του πρωτοκόλλου του Annecy, η Ιταλική Δημοκρατία διαπραγματεύθηκε τον πίνακα των παραχωρήσεών της, ο οποίος επισυνάφθηκε στη Συμφωνία ως πίνακας XXVII.

Ο ιταλικός νόμος 330 της 15ης Ιουνίου 1950 (GU αριθ. 137, της 17ης Ιουνίου 1950) κατάργησε, με το άρθρο 1, το τέλος άδειας επί των εισαγόμενων προϊόντων, το οποίο προέβλεπε το νομοθετικό διάταγμα 894 της 13ης Μαΐου 1935, που μετατράπηκε στο νόμο 334 της 17ης Φεβρουαρίου 1936, και με το άρθρο 2 θέσπισε υπέρ του δημόσιου ταμείου ένα τέλος διοικητικών υπηρεσιών που επιβάλλεται στα εισαγόμενα προϊόντα βάσει συντελεστή 0,5 % επί της αξίας. Για την επιβολή του τέλους αυτού, η φορολογήσιμη αξία των προϊόντων καθορίζεται σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες για την επιβολή δασμών κατ' αξία.

Το τέλος διοικητικών υπηρεσιών έπρεπε, κατά το άρθρο 4, εδάφιο 1, του νόμου, να ισχύσει από την ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος του νέου δασμολογίου. Πάντως, σύμφωνα με το άρθρο 4, εδάφιο 2, από τις 30 Μαΐου μέχρι την έναρξη της ισχύος του νέου δασμολογίου, για τα προϊόντα που περιλαμβάνονται στον πίνακα XXVII, ο οποίος επισυνάφθηκε στο πρωτόκολλο του Annecy της 10ης Οκτωβρίου 1949, το συνολικό ύψος των προβλεπόμενων από το ισχύον δασμολόγιο δασμών και του τέλους άδειας δεν έπρεπε να υπερβαίνει το ύψος των συμβατικών δασμών που ορίστηκαν με το εν λόγω πρωτόκολλο.

Στο τέλος της πέμπτης συνόδου των πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων, που πραγματοποιήθηκαν στη Γενεύη στο πλαίσιο της συμφωνίας GATT από το Σεπτέμβριο 1960 ώς τον Ιούλιο 1962 («γύρος Dillon»), στην οποία έλαβε για πρώτη φορά μέρος η Κοινότητα ως Κοινότητα, καταρτίστηκε ο πίνακας παραχωρήσεων XL-ΕΟΚ που αντικατέστησε για όλα τα προϊόντα, εκτός από τα προϊόντα που υπάγονται στη συνθήκη ΕΚΑΧ, τους πίνακες των προηγούμενων δασμολογικών παραχωρήσεων των κρατών μελών με έναν ενιαίο πίνακα κοινοτικών παραχωρήσεων. Το πρωτόκολλο περί των αποτελεσμάτων του «γύρου

Dillon» συνήφθη, εν ονόματι της Κοινότητας, με απόφαση του Συμβουλίου της 3ης Ιουλίου 1962 (δεν δημοσιεύτηκε). Ο πίνακας XL-ΕΟΚ άρχισε να ισχύει την 1η Ιανουαρίου 1963.

Ο πίνακας XL-ΕΟΚ υπήρξε αντικείμενο νέων διαπραγματεύσεων κατά τη σύνοδο των εμπορικών διαπραγματεύσεων του 1964-1967 («γύρος Kennedy»), το δε αποτέλεσμά τους, που περιελήφθη στο πρωτόκολλο της Γενεύης της 30ής Ιουνίου 1967, κυρώθηκε με την απόφαση του Συμβουλίου 68/411, της 27ης Νοεμβρίου 1967, περί συνάψεως πολυμερών συμφωνιών που υπεγράφησαν κατά το πέρας της συνδιασκέψεως εμπορικών διαπραγματεύσεων του 1964-1967 (ΕΕ ειδ. έκδ. τόμ. 11/001, σ. 71). Το πρωτόκολλο της Γενεύης και ο αναθεωρημένος πίνακας XL-ΕΟΚ άρχισαν να ισχύουν την 1η Ιανουαρίου 1968.

Στις 22 Δεκεμβρίου 1967 η Επιτροπή εξέδωσε την οδηγία 68/31, περί καθορισμού του ρυθμού καταργήσεως του τέλους διοικητικών υπηρεσιών 0,5 % που η Ιταλική Δημοκρατία επιβάλλει κατά την εισαγωγή προϊόντων καταγωγής άλλων κρατών μελών (GU L 12, σ. 8). Για τις εισαγωγές καταγωγής άλλων κρατών μελών, το τέλος διοικητικών υπηρεσιών έπρεπε, σύμφωνα με το άρθρο 1 της οδηγίας, να καταργηθεί πριν από την 1η Ιουλίου 1968, με διαδοχικές μειώσεις του ισχύοντος την 31η Δεκεμβρίου 1957 συντελεστή.

Σύμφωνα με την απόφαση του Συμβουλίου 66/532, της 26ης Ιουλίου 1966, περί καταργήσεως των δασμών και απαγορεύσεως των ποσοτικών περιορισμών μεταξύ των κρατών μελών και περί εφαρμογής των δασμών του Κοινού Δασμολογίου για τα άλλα προϊόντα εκτός αυτών που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙ της συνθήκης (GU 165, σ. 2971), και τον κανονισμό 950/68 του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1968, περί του Κοινού Δασμολογίου (GU L 172, σ. 1), η Κοινότητα πραγματοποίησε νωρίτερα από τον προβλεπόμενο χρόνο την τελωνειακή ένωση, ιδίως με την πλήρη εφαρμογή του Κοινού Δασμολογίου από την 1η Ιουλίου 1968 στις εμπορικές της σχέσεις με τις τρίτες χώρες.

Επειδή η διορία της 1ης Ιουλίου 1968 για την κατάργηση του τέλους διοικητικών υπηρεσιών δεν τηρήθηκε από την Ιταλία, η Επιτροπή, κατ' εφαρμογή του άρθρου 169 της συνθήκης ΕΟΚ, άσκησε στις 7 Μαρτίου 1970 προσφυγή ενώπιον του Δικαστηρίου, με την οποία ζητούσε να αναγνωριστεί ότι η Ιταλία είχε παραβεί τις υποχρεώσεις της. Το Δικαστήριο, με απόφαση της 18ης Νοεμβρίου 1970 (Επιτροπή κατά Ιταλικής Δημοκρατίας, 8/70, Racc. σ. 961), έκρινε ότι η Ιταλική Δημοκρατία, επιβάλλοντας στις εισαγωγές από τα άλλα κράτη μέλη τέλος διοικητικών υπηρεσιών ύψους 0,5 %, είχε παραβεί τις υποχρεώσεις που της επιβάλλονταν δυνάμει αφενός μεν των συνδυασμένων διατάξεων του άρθρου 189 της συνθήκης και των κανονισμών του Συμβουλίου περί ορισμένων κοινών οργανώσεων των γεωργικών αγορών, αφετέρου δε των διατάξεων του άρθρου 13 της συνθήκης σε συνδυασμό με τις διατάξεις της οδηγίας 68/31, της 22ας Δεκεμβρίου 1967.

Με απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1970 (SACE, 33/70, Racc. σ. 1213), το Δικαστήριο, στο πλαίσιο αιτήσεως προς έκδοση προδικαστικής αποφάσεως που είχε υποβάλει ο πρόεδρος του Tribunale της Brescia, έκρινε συγκεκριμένα ότι η υποχρέωση καταργήσεως του τέλους διοικητικών υπηρεσιών που επέβαλλε η οδηγία 68/31, σε συνδυασμό με τα άρθρα 9 και 13, παράγραφος 2, της συνθήκης, καθώς και με την απόφαση 66/532 του Συμβουλίου, παράγει άμεσα αποτελέσματα στις σχέσεις μεταξύ του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται η οδηγία και των υπηκόων του κράτους αυτού και δημιουργεί υπέρ αυτών, από την 1η Ιουλίου 1968, δικαιώματα που τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να προστατεύουν.

Το τέλος διοικητικών υπηρεσιών καταργήθηκε με το νόμο 447, της 24ης Ιουνίου

1971 (GU αριθ. 180 της 17ης Ιουλίου 1971), αναδρομικά από την 1η Ιουλίου 1968 για τις εισαγωγές από τα άλλα κράτη μέλη της ΕΟΚ, από την έναρξη δε της ισχύος του νόμου για όλες τις άλλες εισαγωγές.

Προηγουμένως, η διοίκηση δημόσιων οικονομικών είχε εισπράξει ως τέλος διοικητικών υπηρεσιών:

— από τη Società petrolifera italiana (SPI), με έδρα το Fornovo Taro, για εισαγωγές αργού πετρελαίου και σχιστόλιθου προελεύσεως Κουβέιτ, μεταξύ Ιουλίου 1964 και Δεκεμβρίου 1967, ποσό 101 286 λιρετών (LIT),

— από την εταιρεία SpA Michelin italiana (SAMI), με έδρα το Τορίνο, για εισαγωγές συνθετικού καουτσούκ και μηχανών προελεύσεως διαφόρων κρατών μελών της GATT, μεταξύ 1965 και 1971, ποσό 2 722 118 LIT,

— από την ίδια εταιρεία SpA Michelin italiana (SAMI), για εισαγωγές διαφόρων προϊόντων, όπως σύρματος μηχανών, βαλβίδων, ανταλλακτικών μηχανών, αναγωγέων ταχυτήτων και εργαλείων χειρός, προελεύσεως διαφόρων κρατών μελών της GATT, μεταξύ της 15ης Οκτωβρίου και της 31ης Δεκεμβρίου 1963, ποσό 4 560 087 LIT.

Οι δύο εταιρείες προσέφυγαν στα αρμόδια ιταλικά δικαστήρια και ζήτησαν την επιστροφή των ποσών αυτών, προβάλλοντας κυρίως τον ισχυρισμό ότι τα τέλη διοικητικών υπηρεσιών υπερέβαιναν το ύψος των παγιωμένων, από την Ιταλία πρώτα και την Κοινότητα στη συνέχεια, στο πλαίσιο της GATT δασμών.

Οι SPI και SAMI δικαιώθηκαν σε πρώτο βαθμό (για τις εισαγωγές που είχαν πραγματοποιήσει το 1963), αλλά η αγωγή της SAMI απορρίφθηκε σε πρώτο βαθμό για τις εισαγωγές που είχε πραγματοποιήσει από το 1965 ώς το 1971. Στο δεύτερο βαθμό, το Εφετείο της Γένοβας, με αποφάσεις της 21ης Ιουνίου 1979 (υπόθεση που ενδιέφερε τη SPI) και της 28ης Οκτωβρίου 1977 (υπόθεση που αφορούσε τις εισαγωγές που είχε πραγματοποιήσει η SAMI μεταξύ 1965 και 1971), και το Εφετείο του Τορίνου, με απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 1978 (που αφορούσε τις εισαγωγές της SAMI για το 1963) καταδίκασαν τη διοίκηση δημόσιων οικονομικών να επιστρέψει στις εν λόγω εταιρείες τα ποσά τα οποία είχαν καταβάλει ως τέλη διοικητικών υπηρεσιών.

Η διοίκηση δημόσιων οικονομικών άσκησε αναίρεση κατά των εφετειακών αυτών αποφάσεων ενώπιον του Corte suprema di cassazione. Ενώ καταρχάς η εκδίκασή τους ανατέθηκε στο πρώτο πολιτικό τμήμα, οι τρεις αναιρέσεις παραπέμφθηκαν στη συνέχεια στην ολομέλεια.

Η διοίκηση οικονομικών υποστήριξε ενώπιον της ολομέλειας ότι η απαγόρευση που θεσπίζει το άρθρο II, παράγραφος 1, εδάφιο 6, της συμφωνίας GATT σχετικά με την αύξηση των καθαυτό δασμών ή των άλλων τελών ή φόρων οιασδήποτε φύσεως που επιβάλλονται κατά την εισαγωγή ή επ' ευκαιρία της εισαγωγής δεν μπορούσε να ισχύει για προϊόντα που δεν είχαν περιληφθεί στον πίνακα των αρχικών παραχωρήσεων που ίσχυε για την Ιταλία (πίνακα XXVII). Η θέσπιση το 1950 ενός τέλους διοικητικών υπηρεσιών δεν μπορεί, επομένως, να συνιστά αύξηση της επιβαρύνσεως σε σχέση με τη δασμολογική παγίωση που υπήρξε αντικείμενο του πρωτοκόλλου του 1962 περί των αποτελεσμάτων του «γύρου Dillon», με το οποίο οι πίνακες των κρατών μελών που ήταν και μέλη της GATT αντικαταστάθηκαν από τον ενιαίο κοινοτικό πίνακα XL-ΕΟΚ.

Οι αναιρεσίβλητες εταιρείες υποστήριξαν ότι εν πάση περιπτώσει η επιβολή νέων φόρων, όπως το τέλος διοικητικών υπηρεσιών που θεσπίζει ο νόμος της 15ης Ιουνίου 1950, αντιβαίνει προς τη συμφωνία GATT,

ιδίως στις συνδυασμένες διατάξεις του προοιμίου και των άρθρων II, παράγραφος 1, στοιχείο 6, III, παράγραφος 2, VI και VIII.

Το Corte suprema di cassazione, με τρεις διατάξεις που εξέδωσε στις 21 Μαΐου 1981, υπενθύμισε την προηγούμενη νομολογία του, σύμφωνα με την οποία η ημερομηνία αναφοράς για να εκτιμηθεί η απαγόρευση αυξήσεως των εισαγωγικών δασμών και επιβαρύνσεων ισοδύναμου αποτελέσματος, την οποία προέβλεπε το άρθρο II, παράγραφος 1, στοιχείο 6, της συμφωνίας GATT, είναι η ημερομηνία προσχωρήσεως στην GATT. Εξάλλου, το Corte di cassazione διαπίστωσε διάσταση μεταξύ της δικής του νομολογίας και εκείνης του Δικαστηρίου, όσον αφορά το αποτέλεσμα των διατάξεων της GATT στην εθνική έννομη τάξη. Αποφάσισε, συνεπώς, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της συνθήκης ΕΟΚ, να αναβάλει την έκδοση οριστικής αποφάσεως, μέχρις ότου το Δικαστήριο κρίνει προδικαστικά επί των εξής ερωτημάτων:

Α — Προκαταρκτικά: αφού η Κοινότητα έχει υποκαταστήσει τα κράτη μέλη στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προβλέπονται από τη συμφωνία GATT και έχει διαπραγματευτεί τις δασμολογικές παραχωρήσεις και τις παγιώσεις που αποφασίστηκαν στο πλαίσιο της εν λόγω συμφωνίας πριν από την 1η Ιουλίου 1968, οι διατάξεις της συμφωνίας, καθώς και οι πίνακες που αποτέλεσαν το αντικείμενο των διαπραγματεύσεων αυτών, περιλαμβάνονται στις πράξεις (σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως: από ποιο χρονικό σημείο και μέσα σε ποια όρια) για την ερμηνεία των οποίων το Δικαστήριο έχει προδικαστική αρμοδιότητα σύμφωνα με το άρθρο 177 της συνθήκης, ακόμη και στην περίπτωση κατά την οποία ζητείται από τον εθνικό δικαστή να τις εφαρμόσει ή εν πάση περιπτώσει να τις ερμηνεύσει στο πλαίσιο σχέσεων μεταξύ ιδιωτών με σκοπό άσχετο προς την εκτίμηση του κύρους ή της ακυρότητας μιας κοινοτικής πράξεως;

Β — Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο προηγούμενο ερώτημα: ποια αποτελέσματα (και αν είναι διαφορετικά σε κάθε χρονική περίοδο, με ποια χρονολογική σειρά) παράγονται στην έννομη τάξη της Κοινότητας και των κρατών μελών λόγω του γεγονότος ότι η Κοινότητα έχει υποκαταστήσει τα κράτη μέλη στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προβλέπονται στη συμφωνία GATT και έχει διαπραγματευτεί το νέο κοινό πίνακα XL-ΕΟΚ; Ο εθνικός δικαστής συγκεκριμένα, προκειμένου να αντλήσει επιχειρήματα για την ερμηνεία ή και κανόνα για την εφαρμογή μεταγενέστερης εσωτερικής διατάξεως που υποτίθεται ότι αντιβαίνει προς τις διατάξεις της συμφωνίας GATT, πρέπει να θεωρήσει — τηρώντας την κατανομή αρμοδιοτήτων που καθορίζεται από το άρθρο 177 της συνθήκης — ότι η συμφωνία GATT, και ειδικότερα οι διατάξεις που μνημονεύονται στα επόμενα ερωτήματα, ισχύει στο επίπεδο της απλής διεθνούς υποχρεώσεως χωρίς να παράγει άμεσα αποτελέσματα στην εσωτερική έννομη τάξη ή ότι παράγει εν προκειμένω αποτελέσματα εντός αυτής στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών και, στη δεύτερη αυτή περίπτωση, από θέση ισοτιμίας ή υπεροχής έναντι της αντίθετης διατάξεως του εσωτερικού δικαίου;

Γ — Στην περίπτωση, ομοίως, καταφατικής απαντήσεως στο ερώτημα Α και οποιασδήποτε απαντήσεως στο ερώτημα Β, προς το σκοπό παροχής στον εθνικό δικαστή ενδείξεων χρήσιμων για την ερμηνεία της εθνικής διατάξεως:

Γ.1. Η συμφωνία GATT — και ιδίως το προοίμιο (ήδη άρθρο I, παράγραφος 2), σε συνδυασμό με τα άρθρα II (ήδη III), παράγραφοι 1 και 2, III (ήδη IV), παράγραφος 2, VI και VIII — επιβάλλει την απαγόρευση θεσπίσεως για οποιοδήποτε προϊόν, έστω και αν δεν περιλαμβάνεται στους πίνακες που αναφέρονται στο προαναφερόμενο άρθρο II (ήδη III), νέων δασμών ή άλλων τελών ή φόρων οποιασδήποτε φύσεως πού εισπράττονται κατά ή επ' ευκαιρία της εισαγωγής;

Γ.2. Για τα προϊόντα που περιλαμβάνονται στον πίνακα των παραχωρήσεων ενός κράτους μετά την προσχώρησή του στη συμφωνία GATT — και ειδικότερα, όσον αφορά τα κράτη τα οποία είναι και μέλη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, για τα εμπορεύματα που περιλαμβάνονται στον πίνακα XL-ΕΟΚ, ο οποίος καταρτίστηκε πρώτα κατά τη λήξη του «γύρου Dillon» και εν συνεχεία του «γύρου Kennedy» — το κρίσιμο χρονικό σημείο για τον προσδιορισμό του ύψους των δασμών και των άλλων φόρων που εισπράττονται κατά την εισαγωγή, ως προς το οποίο εφαρμόζεται η απαγόρευση αυξήσεως που θεσπίζεται από το άρθρο II (ήδη III), παράγραφος 1, στοιχείο 6, της συμφωνίας GATT, είναι το χρονικό σημείο της προσχωρήσεως στη συμφωνία ή του πρωτοκόλλου περί της νέας παραχωρήσεως;

Οι διατάξεις του Corte suprema di cassazione της 21ης Μαΐου 1981, πρωτοκολλήθηκαν στη γραμματεία του Δικαστηρίου την 6η Οκτωβρίου 1981 και έλαβαν αριθμό υποθέσεως 267/81, 268/81 και 269/81 αντίστοιχα.

Σύμφωνα με το άρθρο 20 του Πρωτοκόλλου περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της ΕΟΚ, γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν στις 22 Δεκεμβρίου 1981, και για τις τρεις υποθέσεις, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον αναπληρωτή γενικό διευθυντή της νομικής της υπηρεσίας Giancarlo Olmi και το νομικό της σύμβουλο Jacques Bourgeois, στις 24 Δεκεμβρίου 1981, στην υπόθεση 267/81, η Società petrolifera italiana SPI, εκπροσωπούμενη από τους Guido Scarpa και Francesco Nicoletti, δικηγόρους Μιλάνου, και Giuseppe Guaroni, δικηγόρο Ρώμης, στις 12 Ιανουαρίου 1982 η κυβέρνηση της Γαλλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενη από το γενικό γραμματέα της διυπουργικής επιτροπής για τα ζητήματα ευρωπαϊκής οικονομικής συνεργασίας, στις 15 Ιανουαρίου 1982 η κυβέρνηση του Βασιλείου των Κάτω Χωρών εκπροσωπούμενη από τον F. Italianer, γενικό γραμματέα του υπουργείου εξωτερικών υποθέσεων, στις 18 Ιανουαρίου 1982, και για τις τρεις υποθέσεις, η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον R. N. Ricks, Assistant Treasury Solicitor, και στις 19 Ιανουαρίου 1982, και για τις τρεις υποθέσεις, η κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενη από τον Arnaldo Squillante, πρόεδρο τμήματος στο Συμβούλιο Επικρατείας, προϊστάμενο της υπηρεσίας διπλωματικών διαφορών, επικουρούμενο από τον Sergio Laporta, avvocato dello Stato.

Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή και μετ' ακρόαση του γενικού εισαγγελέα, το Δικαστήριο αποφάσισε την έναρξη της προφορικής διαδικασίας χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων. Πάντως, κάλεσε την ιταλική κυβέρνηση και την Επιτροπή να απαντήσουν εγγράφως σε ορισμένα ερωτήματα, πράγμα που έπραξαν. Η εταιρεία SPI έλαβε επίσης θέση επ' αυτών.

Με διάταξη της 5ης Μαΐου 1982, το Δικαστήριο αποφάσισε να ενώσει και συνεκδικάσει τις υποθέσεις 267/81, 268/81 και 269/81 προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση ενιαίας αποφάσεως.

II — Γραπτές παρατηρήσεις που κατατέθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου

Η *Società petrolifera italiana (SPI),* αναιρεσίβλητη στην κύρια δίκη στην υπόθεση 267/81, υπενθυμίζει τη νομολογία του Corte suprema di cassazione και του Δικαστηρίου, όσον αφορά τη νομιμότητα του τέλους διοικητικών υπηρεσιών από την άποψη της συμφωνίας GATT και του κοινοτικού δικαίου αντίστοιχα. Από την απόφαση ειδικότερα του Δικαστηρίου της 13ης Δεκεμβρίου 1973 (Diamantarbeiders, υποθέσεις 37 και 38/73, Racc. σ. 1609) συνάγεται ότι το τέλος διοικητικών υπηρεσιών, το οποίο συνιστά επιβάρυνση ισοδύναμου αποτελέσματος μη εφαρμοζόμενη στα γεωργικά προϊόντα και το οποίο θεσπίστηκε πριν από την εφαρμογή του Κοινού Δασμολογίου και μάλιστα πριν από την έναρξη της ισχύος της συνθήκης ΕΟΚ, δεν εμπίπτει σε κανέναν κοινοτικό κανόνα. Το πρόβλημα επομένως, της διατηρήσεως ή της καταργήσεώς του θα πρέπει να λυθεί αποκλειστικά και μόνο βάσει της ιταλικής νομοθεσίας και νομολογίας.

Επί του πρώτου ερωτήματος

Το πρώτο ερώτημα που υπέβαλε το Corte suprema di cassazione έχει δύο όψεις, οι οποίες πρέπει να διαχωριστούν: η πρώτη αφορά την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να ερμηνεύει τις διεθνείς συμβάσεις, η δεύτερη τα αποτελέσματα των διεθνών συμβάσεων σε σχέση με το δίκαιο που εφαρμόζεται από τους δικαστές των κρατών μελών.

Από τη νομολογία του Δικαστηρίου συνάγεται ότι η αρμοδιότητά του να ερμηνεύει το διεθνές δίκαιο δικαιολογείται από την ανάγκη ομοιόμορφης ερμηνείας και εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου, που είναι δυνατό να διακυβευθούν από την εφαρμογή κανόνα διεθνούς δικαίου, στην εσωτερική κοινοτική έννομη τάξη, εφόσον θα μπορούσε να υπερέχει από διάταξη του κοινοτικού δικαίου. Αυτό είναι δυνατό να συμβαίνει μόνο αν η Κοινότητα δεσμεύεται από την εν λόγω διάταξη του διεθνούς δικαίου και μόνο αν η διάταξη αυτή παρέχει στους πολίτες την Κοινότητας το δικαίωμα να την επικαλούνται ενώπιον των δικαστηρίων. Ενόψει του άρθρου 234 της συνθήκης ΕΟΚ, το Δικαστήριο, όταν του ζητηθεί η ερμηνεία μιας διατάξεως διεθνούς συμβάσεως, είναι αρμόδιο να ερμηνεύσει τη σύμβαση αυτή, προκειμένου να προσδιορίσει το αποτέλεσμά της μέσα στην κοινοτική έννομη τάξη.

Οι συμβάσεις που συνάπτει η Κοινότητα απευθείας, δυνάμει είτε των άρθρων 113 και 114 είτε των άρθρων 238 και 228 της συνθήκης ΕΟΚ, δεσμεύουν την Κοινότητα και τα κράτη μέλη της. Θεσπίζουν δε κανόνες που έχουν απευθείας εφαρμογή και σκοπό έχουν να δημιουργήσουν δικαιώματα για τους ιδιώτες. Η ίδια διαπίστωση ισχύει και για τις συμφωνίες που αποκαλούνται «κοινοτικοποιημένες» και ειδικότερα, από την έναρξη της ισχύος του Κοινού Δασμολογίου την 1η Ιουλίου 1968, για τη συμφωνία GATT.

Το Δικαστήριο έχει πάντοτε αρμοδιότητα να ερμηνεύει τις διεθνείς συμβάσεις που συνήφθησαν σύμφωνα με το άρθρο 234 της συνθήκης ΕΟΚ από ένα ή περισσότερα κράτη μέλη πριν από την έναρξη της ισχύος της συνθήκης, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι η Κοινότητα υποκατέστησε τα κράτη μέλη στις υποχρεώσεις που υπέχουν δυνάμει των συμβάσεων αυτών. Πάντως, η αρμοδιότητα αυτή υφίσταται μόνον

εφόσον, κατά την οικονομία της συνθήκης ΕΟΚ, ο κανόνας του διεθνούς δικαίου υπερέχει από την κοινοτική κανονιστική ρύθμιση που περιέχεται στη συνθήκη ή στις πράξεις του παράγωγου κοινοτικού δικαίου: αυτό αποβλέπει στην αποφυγή διαφορετικής ερμηνείας των κανόνων του διεθνούς δικαίου στα διάφορα κράτη μέλη σε σχέση με τους κανόνες του κοινοτικού δικαίου, που πρέπει αντίθετα να εφαρμόζονται κατά ενιαίο τρόπο σε όλη την Κοινότητα.

Όσον αφορά τις «κοινοτικοποιημένες» διεθνείς συμβάσεις, τα αποτελέσματά τους, σε σχέση με το εφαρμοζόμενο από τα εθνικά δικαστήρια δίκαιο, γεννώνται κατά το χρονικό σημείο κατά το οποίο η Κοινότητα τις έθεσε επίσημα σε ισχύ με πράξη που δεσμεύει τα κράτη μέλη. Έτσι, η συμφωνία GATT άρχισε να παράγει αποτελέσματα κατά την ημερομηνία καθιερώσεως του Κοινού Δασμολογίου την 1η Ιουλίου 1968. Η αρμοδιότητα των κρατών μελών στον τελωνειακό τομέα στις σχέσεις με τις τρίτες χώρες έληξε κατά την ημερομηνία αυτή.

Επομένως, θα ήταν παράλογο να κληθεί το Δικαστήριο, στο πλαίσιο της διαφοράς στην κύρια δίκη από την οποία προέκυψε η υπόθεση 267/81, να κρίνει έστω και έμμεσα, κατά πόσο συμβιβάζεται το τέλος διοικητικών υπηρεσιών με την κανονιστική ρύθμιση της GATT. Το πρόβλημα αυτό πρέπει να λυθεί αποκλειστικά και μόνο βάσει κριτηρίων που μπορούν να συναχθούν από την εθνική ιταλική νομολογία.

Επί του δεύτερου ερωτήματος

Το τέλος διοικητικών υπηρεσιών επιβαρύνει τις εισαγωγές προϊόντων από τρίτες χώρες, εκτός από τα γεωργικά προϊόντα. Επομένως, αποκλείεται, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου: εναπόκειται στο ιταλικό κράτος να αποφασίσει τη διατήρηση ή την κατάργηση του τέλους, στηριζόμενο αποκλειστικά και μόνο στους δικούς του κανόνες και στη δική του νομολογία.

Εξάλλου, η νομολογία του Δικαστηρίου δεν δέχεται ότι οι διατάξεις της συμφωνίας GATT μπορούν να δημιουργήσουν δικαιώματα στο κοινοτικό επίπεδο υπό την έννοια ότι είναι δυνατή η επίκλησή τους ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων για να αποκλειστεί η εφαρμογή κανόνα που περιέχεται σε κοινοτικό κανονισμό. Το πρόβλημα που τέθηκε στο ιταλικό Corte suprema di cassazione είναι αντίθετα, το πρόβλημα της εκτάσεως της ισχύος μιας διατάξεως της GATT σε σχέση με έναν εθνικό φόρο ο οποίος θεσπίστηκε πριν από την έναρξη της ισχύος της συνθήκης ΕΟΚ. Το πρόβλημα αυτό δεν εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου: κατά την οικονομία της συνθήκης ΕΟΚ, τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να διατηρήσουν ή να καταργήσουν τους φόρους αυτούς, δυνάμει του εσωτερικού δικαίου τους, χωρίς να παραβαίνουν καμιά διάταξη του κοινοτικού δικαίου.

Επί του τρίτου ερωτήματος

α) Η απάντηση του Δικαστηρίου στο πρώτο σκέλος του ερωτήματος αυτού δεν μπορεί παρά να έχει ακαδημαϊκή και μόνο αξία.

Εν πάση περιπτώσει, πρέπει να διαπιστωθεί ότι οι επίδικες διατάξεις καθιερώνουν έναν κανόνα «stand-still», ο οποίος έχει την ίδια έκταση ισχύος με τον κανόνα που περιέχεται σε διάφορα άρθρα της συνθήκης ΕΟΚ, ιδίως τα άρθρα 12 και 95. Η νομολογία του Δικαστηρίου επιβεβαιώνεται σχετικά, όσον αφορά τη συμφωνία GATT, από τη νομολογία του ιταλικού συνταγματικού δικαστηρίου και του ακυρωτικού δικαστηρίου, καθώς και του Συμβουλίου Επικρατείας.

Το προοίμιο της συμφωνίας GATT επιβάλλει την υποχρέωση στα κράτη μέλη να μειώσουν ουσιωδώς τους δασμούς και τα άλλα εμπόδια στις συναλλαγές. Η υποχρέωση αυτή, που έχει βέβαια προγραμμα-

τική αξία, περιέχει πάντως την απαγόρευση επιβολής νέων δασμών ή νέων επιβαρύνσεων ισοδύναμου αποτελέσματος, η οποία έχει απευθείας εφαρμογή. Το σύστημα της συνθήκης ΕΟΚ, που περιέχει κανόνες που έχουν απευθείας εφαρμογή και δημιουργούν δικαιώματα που τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να προστατεύουν, είναι πανομοιότυπο.

Το άρθρο ΙΙ, παράγραφος 1, εδάφιο 6, της συμφωνίας GATT απαγορεύει στα συμβαλλόμενα κράτη να επιβάλλουν στα εισαγόμενα προϊόντα άλλους φόρους, εκτός από δασμούς, υψηλότερους από αυτούς που ίσχυαν κατά την ημερομηνία προσχωρήσεως στη συμφωνία. Η απαγόρευση αυτή διασαφηνίζεται στο άρθρο ΙΙ, παράγραφος 2, σύμφωνα με το οποίο τα συμβαλλόμενα κράτη μπορούν να εισπράττουν κατά την εισαγωγή των προϊόντων μόνο δασμούς συμψηφιστικούς ή αντιντάμπινγκ και τέλη για παρεχόμενες υπηρεσίες. Καμιά όμως από τις περιπτώσεις αυτές δεν ισχύει για το τέλος διοικητικών υπηρεσιών, το οποίο συνιστά κλασικό παράδειγμα επιβαρύνσεως ισοδύναμου αποτελέσματος προς δασμό.

Οι διατάξεις της συμφωνίας GATT που αναφέρονται στο ερώτημα που υπέβαλε το Corte suprema di cassazione περιλαμβάνουν έναν κανόνα «stand-still», ο οποίος απαγορεύει στα συμβαλλόμενα κράτη τη θέσπιση οιασδήποτε επιβαρύνσεως ισοδύναμου αποτελέσματος που να πλήττει οιοδήποτε εισαγόμενο προϊόν, είτε το προϊόν αυτό περιλαμβάνεται στον αρχικό πίνακα που προσαρτάται στην συμφωνία είτε σε πίνακα που προσαρτήθηκε μεταγενέστερα προς αντικατάσταση του αρχικού.

6) Ως προς το δεύτερο σκέλος του ερωτήματος, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι στο επίπεδο του κοινοτικού δικαίου η μόνη ημερομηνία στην οποία είναι δυνατό να αναχθεί η γένεση υποχρεώσεων κοινοτικής φύσεως εις βάρος των κρατών μελών είναι η 1η Ιουλίου 1968, ημερομηνία ενάρξεως της εφαρμογής του Κοινού Δασμολογίου. Εν προκειμένω, καμιά προγενέστερη ημερομηνία δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη από το κοινοτικό δίκαιο. Επομένως, η διαφορά πρέπει να λυθεί κατ' εφαρμογή του εθνικού δικαίου, υπό το φως της ιταλικής νομολογίας.

Η *κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας* υποβάλλει τις ακόλουθες κυρίως παρατηρήσεις:

Επί του πρώτου ερωτήματος

Το Δικαστήριο έκρινε πολλές φορές ότι, στο μέτρο που η Κοινότητα ασκεί, δυνάμει της συνθήκης ΕΟΚ, αρμοδιότητες στο πλαίσιο της εφαρμογής της συμφωνίας GATT οι οποίες ανήκαν προηγουμένως στα κράτη μέλη, τα έχει υποκαταστήσει όσον αφορά την εκτέλεση των προβλεπόμενων από τη συμφωνία υποχρεώσεων. Τα άλλα συμβαλλόμενα μέρη έχουν δεχτεί την κατάσταση αυτή.

Εφόσον η υποκατάσταση αυτή έχει λάβει συγκεκριμένη μορφή, το Δικαστήριο, προκειμένου να εξακριβώσει κατά πόσο συμβιβάζονται μεταξύ τους ανταγωνιστικοί κανόνες, πρέπει να είναι αρμόδιο να ερμηνεύει με προδικαστικές αποφάσεις τις διατάξεις της συμφωνίας GATT που αναφέρονται στην υποκατάσταση. Πρέπει, επομένως, κατ' αναλογία και για να ανταποκριθεί στην πασίδηλη ανάγκη ομοιόμορφης εφαρμογής του δικαίου, να θεωρηθεί ως αρμόδιο να ερμηνεύει απευθείας τις ίδιες αυτές διατάξεις, όταν εμφανίζονται ως άμεσα κριτήρια για την επίλυση μιας διαφοράς.

Επί του δεύτερου ερωτήματος

Το Corte suprema di cassazione έχει κρίνει ότι τα άρθρα ΙΙ και ΙΙΙ της συμφωνίας GATT πρέπει να θεωρηθεί, αν ληφθεί υπόψη ο «εκτελεστός» χαρακτήρας τους, ότι απονέμουν στους πολίτες, στο πλαίσιο της ιταλικής έννομης τάξης και λόγω της ενσωματώσεώς τους σ' αυτή, δικαιώματα που μπορούν να προβληθούν ενώπιον των δικαστηρίων. Αντίθετα, το Δικαστήριο έχει κρίνει, ότι, αν ληφθούν υπόψη το πνεύμα, η

οικονομία και το γράμμα της συμφωνίας GATT, οι διατάξεις της δεν μπορούν να απονέμουν στους πολίτες της Κοινότητας το δικαίωμα να τις επικαλούνται ενώπιον των δικαστηρίων.

Η απάντηση στο ερώτημα που υπέβαλε εν προκειμένω το Corte suprema di cassazione πρέπει να αναζητηθεί υπό το πρίσμα της ανάγκης ομοιόμορφης εφαρμογής της συμφωνίας GATT στο κοινοτικό πλαίσιο.

Το προοίμιο της συμφωνίας καθιστά σαφές το γεγονός ότι η εν λόγω συμφωνία έχει σκοπό, στη βάση της αμοιβαιότητας και των αμοιβαίων πλεονεκτημάτων, αφενός μεν την ουσιώδη μείωση των δασμών και των άλλων εμποδίων στο εμπόριο, αφετέρου δε την εξάλειψη των διακρίσεων στον τομέα του διεθνούς εμπορίου. Ως προς το πρώτο σημείο, το άρθρο ΙΙ της συμφωνίας καθορίζει, καταρχάς, όσον αφορά τα προϊόντα που περιελήφθησαν στους εθνικούς πίνακες καθενός από τα συμβαλλόμενα κράτη, το ανώτατο επίπεδο δασμών, που δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει αυτό που προβλέπουν οι προσαρτημένοι στη συμφωνία αντίστοιχοι πίνακες, στη συνέχεια δε θεσπίζει για τα ίδια αυτά προϊόντα, την απαγόρευση αυξήσεως των άλλων φόρων επί των εισαγωγών που ισχύουν στη χώρα εισαγωγής κατά την ημερομηνία της συμφωνίας. Προφανώς κατά το γράμμα των διατάξεων αυτών η απαγόρευση επιβολής νέων δασμών ή άλλων φόρων επί της εισαγωγής των προϊόντων ισχύει μόνο για τα προϊόντα που περιλαμβάνονται στους πίνακες αυτούς.

Η διεθνής πρακτική των διαπραγματεύσεων στο πλαίσιο της GATT δείχνει ότι οι συμβαλλόμενοι θεωρούσαν πάντοτε, σιωπηρά έστω, ότι το άρθρο ΙΙ εφαρμόζεται αποκλειστικά και μόνο στα προϊόντα που υπήρξαν αντικείμενο δασμολογικών παραχωρήσεων και περιελήφθησαν στους πίνακες τους προσαρτημένους στη συμφωνία ή τους επισυναπτόμενους στα πρωτόκολλα προσχωρήσεως των νέων κρατών.

Εξάλλου, προκειμένου οι διατάξεις της συμφωνίας να ερμηνευτούν κατά τρόπο συστηματικό, θα πρέπει να ληφθούν ιδιαίτερα υπόψη οι κανόνες που θεσπίζουν το άρθρο XXVII (αναστολή ή άρση των παραχωρήσεων) και XXVIII (τροποποίηση των πινάκων).

Το άρθρο XXVII αποβλέπει στην εξασφάλιση της σταθερής εφαρμογής της αρχής της αμοιβαιότητας και της ισορροπίας μεταξύ του συνόλου των δασμολογικών παραχωρήσεων στις οποίες προέβη ένα συμβαλλόμενο μέρος, όσον αφορά τις εισαγωγές στο έδαφός του, και του συνόλου των παραχωρήσεων που πέτυχε για τις εξαγωγές των δικών του προϊόντων στο έδαφος των άλλων συμβαλλόμενων μερών. Ο μηχανισμός της συμφωνίας, που προκύπτει από τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων ΙΙ και XXVII, είναι επομένως αδιαχώριστος από τους πίνακες παραχωρήσεων.

Το άρθρο XXVIII της συμφωνίας, που προβλέπει την άρση εμφανώς ισοδύναμων παραχωρήσεων, οδηγεί στο ίδιο συμπέρασμα.

Έτσι, η απαγόρευση επιβολής νέων δασμών ή αυξήσεως εκείνων που ίσχυαν σε μια ορισμένη ημερομηνία έχει εφαρμογή, σύμφωνα με τις διατάξεις της GATT, αποκλειστικά και μόνο για τα προϊόντα που περιλαμβάνονται στους πίνακες των δασμολογικών παραχωρήσεων.

Επί του τρίτου ερωτήματος

Το άρθρο ΙΙ, παράγραφος 1, εδάφιο β, της συμφωνίας GATT, αφού όρισε το ανώτατο όριο των δασμών που επιτρέπεται να εισπράττονται κατά την εισαγωγή των προϊόντων που περιλαμβάνονται στο πρώτο μέρος των πινάκων των συμβαλλόμενων μερών, διευκρινίζει ότι «τα προϊόντα ταύτα απαλλάσσονται επίσης παντός ετέρου δασμού ή φόρου οιασδήποτε φύσεως επιβαλλομένων κατά την εισαγωγή ή επ' ευκαιρία ταύτης, οίτινες υπερβαίνουν τους ισχύοντας κατά την χρονολογίαν της

παρούσης συμφωνίας». Το πρωτόκολλο του Annecy, της 10ης Οκτωβρίου 1949, με το οποίο η Ιταλία προσχώρησε στην GATT, ορίζει, στο άρθρο 5, εδάφιο α, ότι, «όπου το άρθρο II της γενικής συμφωνίας αναφέρει την χρονολογία της εν λόγω συμφωνίας, η χρονολογία που ισχύει για τους προσαρτημένους στο παρόν πρωτόκολλο πίνακες είναι η χρονολογία του παρόντος πρωτοκόλλου». Από το συνδυασμό των δύο αυτών διατάξεων προκύπτει ότι αφενός μεν η απαγόρευση αυξήσεως των δασμών εφαρμόζεται μόνο στα προϊόντα που αποτέλεσαν αντικείμενο των δασμολογικών παραχωρήσεων οι οποίες έχουν περιληφθεί στο σχετικό για κάθε κράτος πίνακα και έχουν υπαχθεί στο δασμολογικό καθεστώς της GATT, αφετέρου δε ότι το άρθρο II της GATT, καθόσον επιβάλλει την απαγόρευση αυξήσεως των άλλων φόρων λόγω εισαγωγής εκτός από τους δασμούς, οι οποίοι υπήρχαν στην ιταλική έννομη τάξη τη 10η Οκτωβρίου 1949, αποκλείει τη δυνατότητα επιβολής, μετά την ημερομηνία υπογραφής του πρωτοκόλλου του Annecy, τελών όπως το τέλος διοικητικών υπηρεσιών επί των προϊόντων που υπόκεινται στο καθεστώς της GATT. Αντίθετα, τίποτε δεν θα εμπόδιζε την Ιταλία να επιβάλει στα προϊόντα που δεν περιλαμβάνονται στον πίνακα XXVII του πρωτοκόλλου του Annecy και δεν υπάγονται επομένως στο ειδικό δασμολογικό καθεστώς που θεσπίζει το άρθρο II της GATT, νέους δασμούς, υψηλότερους από εκείνους που ίσχυαν στις 10 Οκτωβρίου 1949.

Ο πίνακας των δασμολογικών παραχωρήσεων έχει βέβαια τροποποιηθεί και επεκταθεί επ' ευκαιρία της προσχωρήσεως άλλων χωρών στη συμφωνία, πράγμα που μετέβαλε παράλληλα τον αριθμό των προϊόντων τα οποία υπόκεινται στο καθεστώς της GATT. Όλα πάντως τα πρωτόκολλα τα οποία είχαν ως αντικείμενο ή αποτέλεσμα την εφαρμογή του καθεστώτος της GATT σε προϊόντα που δεν υπάγονταν προηγουμένως σε αυτό περιλαμβάνουν ρήτρα, που είναι απολύτως ταυτόσημη με το άρθρο 5, εδάφιο α, του πρωτοκόλλου του Annecy, σύμφωνα με την οποία η εφαρμογή της απαγορεύσεως αυξήσεως των δασμών για τα προϊόντα τα οποία προστίθενται για πρώτη φορά, λόγω των πρωτοκόλλων αυτών, στα προϊόντα που είναι αντικείμενο δασμολογικών παραχωρήσεων ανάγεται στην ημερομηνία των αντίστοιχων πρωτοκόλλων. Για τα προϊόντα που δεν περιλαμβάνονται στον αρχικό πίνακα XXVII, αλλά περιελήφθησαν μεταγενέστερα, παραδείγματος χάρη στον προσαρτημένο στο πρωτόκολλο του Torquay της 21ης Απριλίου 1951 πίνακα, το όριο, πέρα από το οποίο οι εισαγωγικοί δασμοί δεν επιτρέπεται, δυνάμει του άρθρου II της GATT, να αυξηθούν, πρέπει επομένως να συνάγεται από το φορολογικό σύστημα που εφαρμοζόταν στα προϊόντα αυτά στην ιταλική έννομη τάξη την 21η Απριλίου 1951. Τα προϊόντα αυτά, στα οποία νόμιμα επιβαλλόταν το τέλος διοικητικών υπηρεσιών από την έναρξη της ισχύος του νόμου που θέσπισε το τέλος αυτό, εξακολουθούν νόμιμα να υποβάλλονται στο εν λόγω τέλος μετά την 21η Απριλίου 1951, αφού η δασμολογική επιβάρυνση που προκύπτει, η οποία ίσχυε ήδη κατά την ημερομηνία εκείνη, δεν μπορεί να νοηθεί, ως προς τα προϊόντα αυτά, ως αύξηση της υφιστάμενης κατά την ημερομηνία εκείνη δασμολογικής εισφοράς. Ανάλογες σκέψεις ισχύουν και για τους πίνακες παραχωρήσεων που διαπραγματεύθηκε η Κοινότητα, κυρίως κατά τις δασμολογικές συνδιασκέψεις του «γύρου Dillon» και του «γύρου Kennedy» αφού οι εν λόγω πράξεις ή πρωτόκολλα απέκλεισαν ρητά οιοδήποτε αναδρομικό αποτέλεσμα.

Όσον αφορά τις εισαγωγές στην Ιταλία, για τον καθορισμό του επιπέδου επιβαρύνσεως που, κατά το άρθρο II, παράγραφος 1, εδάφιο 6, της GATT, δεν επιτρέπεται να αυξηθεί, πρέπει επομένως να ισχύσουν η 10η Οκτωβρίου 1949 για τα προϊόντα που

περιλαμβάνονταν ήδη στον αρχικό πίνακα XXVII και η ημερομηνία του τελικού πρωτοκόλλου του «γύρου Dillon» για τα προϊόντα τα οποία, χωρίς να περιλαμβάνονται στον πίνακα XXVII, περιελήφθησαν στον πίνακα παραχωρήσεων που διαπραγματεύθηκε η Κοινότητα. Για τα τελευταία αυτά προϊόντα θα πρέπει να θεωρηθεί νόμιμη η είσπραξη του τέλους διοικητικών υπηρεσιών, το οποίο, εφόσον υπήρχε ήδη στην ιταλική έννομη τάξη πριν από το 1963, δεν μπορεί να αποτελέσει, ως προς αυτά, απαγορευμένη αύξηση του επιπέδου των φόρων λόγω της εισαγωγής. Η ίδια διαπίστωση ισχύει για τα προϊόντα τα οποία αποτέλεσαν αντικείμενο δασμολογικών παραχωρήσεων που διαπραγματεύθηκε η Κοινότητα στο πλαίσιο του «γύρου Kennedy», ο οποίος τερματίστηκε το 1967.

Στο τρίτο ερώτημα πρέπει, επομένως, να δοθεί η απάντηση ότι, για τα προϊόντα που περιελήφθησαν για πρώτη φορά στους λεγόμενους κοινούς πίνακες και δεν είχαν περιληφθεί στους εθνικούς πίνακες τους οποίους είχε διαπραγματευτεί προηγουμένως χωριστά καθένα από τα κράτη που έγιναν στη συνέχεια μέλη της Κοινότητας, η χρονολογία που πρέπει να ληφθεί υπόψη σε σχέση με το άρθρο II της GATT, είναι η χρονολογία των πρωτοκόλλων που υπογράφηκαν κατά το πέρας των δασμολογικών διαπραγματεύσεων του «γύρου Dillon» και του «γύρου Kennedy».

Η *κυβέρνηση της Γαλλικής Δημοκρατίας* παρατηρεί ότι οι υποθέσεις στην κύρια δίκη αφορούν την εφαρμογή ενός ιταλικού νόμου σε σχέση με τις διατάξεις της GATT, δηλαδή το κατά πόσο συμβιβάζεται μια εθνική νομοθεσία με ένα διεθνή κανόνα. Κανένας, επομένως, κοινοτικός κανόνας δεν έχει εν προκειμένω εφαρμογή. Ο πίνακος XL-ΕΟΚ είναι φαινομενικά μόνο κοινοτικός, καθόσον έχει απλώς περιλάβει τους πίνακες των διαφόρων κρατών μελών. Εφόσον δε δεν περιλαμβάνεται στο Κοινό Δασμολόγιο, δεν αποτελεί μέρος του κοινοτικού δικαίου.

Η κοινή εμπορική πολιτική ασκείται, σύμφωνα με το άρθρο 113 της συνθήκης ΕΟΚ, από τη λήξη της μεταβατικής περιόδου από την Κοινότητα. Από την εσωτερική αυτή αρμοδιότητα προέκυψε η εξωτερική αρμοδιότητα, η οποία επιτρέπει στην Επιτροπή να διαπραγματεύεται στο πλαίσιο της GATT εν ονόματι των κρατών μελών, που παραμένουν συμβαλλόμενα μέρη. Η αρμοδιότητα αυτή δεν μπορούσε πάντως να ασκηθεί παρά από την 1η Ιουλίου 1968. Η ερμηνεία των διατάξεων και πινάκων της GATT στην οποία θα προέβαινε ενδεχομένως το Δικαστήριο δεν επιτρέπεται, συνεπώς, να ισχύσει παρά μόνο για τα περιστατικά που συνέβησαν μετά την ημερομηνία αυτή.

Το προδικαστικό ερώτημα που υπέβαλε το Corte suprema di cassazione αποδεικνύεται, επομένως, χωρίς σημασία για τις υποθέσεις 267/81 και 269/81, των οποίων τα περιστατικά χρονολογούνται πριν από το 1968. Όσον αφορά την υπόθεση 268/81, η ερμηνεία του Δικαστηρίου θα είχε αξία μόνο για τα περιστατικά που συνέβησαν μεταξύ 1968 και 1971.

Ως προς τους διαδίκους, πρέπει να υπομνησθεί ότι οι διαφορές φέρουν αντιμέτωπο το ιταλικό κράτος με νομικά πρόσωπα. Το ερώτημα όμως που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο αναφέρεται στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών και είναι, επομένως, χωρίς αντικείμενο για την επίλυση των διαφορών.

Γενικότερα θα πρέπει να διαπιστωθεί ότι το Δικαστήριο έχει επανειλημμένα κρίνει ότι είναι αρμόδιο να ερμηνεύει τις συναφθείσες από τα κράτη μέλη συμφωνίες στους τομείς που εν τω μεταξύ περιήλθαν στην κοινοτική αρμοδιότητα ή συμφωνίες που υπογράφηκαν, στη συνέχεια δε κυρώθηκαν σε κοινοτικό πλαίσιο. Μετά από μακρά εξέλιξη της νομολογίας, το Δικαστήριο διαμόρφωσε την αρχή της εξω-

τερικής αρμοδιότητας των Κοινοτήτων για τους τομείς που διέπονται από τις συνθήκες. Το Δικαστήριο έχει επίσης κρίνει ότι είναι αρμόδιο ως προς την ερμηνεία της συμφωνίας GATT. Προκειμένου να θεμελιώσει την αρμοδιότητα αυτή, έχει θέσει δύο προϋποθέσεις, που θυμίζουν τα κριτήρια που συναντώνται στο κοινοτικό δίκαιο: η Κοινότητα πρέπει να δεσμεύεται από τη διάταξη του διεθνούς δικαίου η οποία ενδέχεται να επηρεάζει το κύρος κοινοτικής πράξεως και η διάταξη αυτή πρέπει να απονέμει στους πολίτες της Κοινότητας το δικαίωμα να την επικαλούνται ενώπιον των δικαστηρίων.

Όσον αφορά την πρώτη προϋπόθεση, επιτρέπεται, με ένα συλλογισμό a contrario, να συναχθεί το συμπέρασμα ότι, αν δεν υπάρχει επίδικη κοινοτική πράξη, το Δικαστήριο δεν έχει αρμοδιότητα ερμηνείας. Αυτό όμως συμβαίνει εν προκειμένω.

Όσον αφορά τη δεύτερη προϋπόθεση, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι, ενόψει «του πνεύματος, της οικονομίας και του γράμματος της Γενικής Συμφωνίας», ορισμένες διατάξεις της εν λόγω συμφωνίας δεν «μπορούν να απονέμουν στους πολίτες της Κοινότητας το δικαίωμα να τις επικαλούνται ενώπιον των δικαστηρίων».

Στην πραγματικότητα η συμφωνία GATT, που θεμελιώνεται, σύμφωνα με το προοίμιό της, στην αρχή των διαπραγματεύσεων που διεξάγονται «επί τη βάσει της αμοιβαιότητας και των αμοιβαίως παρεχομένων ωφελημάτων», χαρακτηρίζεται από τη μεγάλη ευκαμψία των διατάξεών της, κυρίως εκείνων που αφορούν τις δυνατότητες αποκλίσεως. Εξάλλου, η συμφωνία δεν δημιουργεί διεθνή οργανισμό και το νομικό της καθεστώς δεν θίγει την αρμοδιότητα των εθνικών κοινοβουλίων.

Η ανυπαρξία δικαιωμάτων που να δημιουργούνται από την GATT για τους πολίτες προκύπτει ειδικότερα:

— από τη διαδικασία λήψεως των αποφάσεων: οι αποφάσεις στους κόλπους της GATT λαμβάνονται με κοινή συναίνεση, βάσει διαπραγματεύσεων πολιτικού χαρακτήρα χωρίς να τίθεται υπό αμφισβήτηση ο αναγκαίος έλεγχος της νομιμότητας των πράξεων, απόφαση που προέρχεται από δικαιοδοτικό όργανο δεν μπορεί να επηρεάσει πολιτική απόφαση διεθνούς οργανισμού,

— από τον τρόπο διακανονισμού των διαφορών: ο διακανονισμός αυτός εξαρτάται από διακρατικές διαπραγματεύσεις.

Από τη διακρατική φύση της διαδικασίας λήψεως των αποφάσεων και τον τρόπο διακανονισμού των διαφορών που ισχύει στο πλαίσιο της GATT προκύπτει ότι οι διατάξεις της συμφωνίας δεν δημιουργούν έννομα αποτελέσματα που να μπορούν να επικαλεστούν οι ιδιώτες. Επομένως, κατ' εφαρμογή των προϋποθέσεων που τέθηκαν από την ίδια τη νομολογία του, το Δικαστήριο δεν μπορεί να κηρυχτεί αρμόδιο να ερμηνεύει τη συμφωνία GATT. Εφόσον στο πρώτο ερώτημα που έθεσε το Corte suprema di cassazione πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση, τα δύο άλλα ερωτήματα δεν έχουν πλέον αντικείμενο.

Η *κυβέρνηση του Βασιλείου των Κάτω Χωρών* έχει τη γνώμη ότι τα ερωτήματα που υπέβαλε το Corte suprema di cassazione αφορούν τα όρια της κοινοτικής έννομης τάξης, ουσιαστικά δηλαδή το ζήτημα αν η GATT μπορεί να θεωρηθεί ως τμήμα του κοινοτικού δικαίου κατά την έννοια του άρθρου 164 της συνθήκης ΕΟΚ.

Η κοινοτική έννομη τάξη όμως αποτελεί ανοικτό σύστημα: ορισμένες διατάξεις διεθνών συμβάσεων τις οποίες συνήψε η Κοινότητα με τρίτες χώρες ή με διεθνείς οργανισμούς και οι οποίες δεσμεύουν την ίδια την Κοινότητα μπορούν να αποτελέ-

σουν τμήμα του κοινοτικού δικαίου, εφόσον μπορούν να εφαρμοστούν απευθείας και μπορούν να «επηρεάσουν» τις σχέσεις στο εσωτερικό της Κοινότητας, χωρίς να απαιτείται η σχετική παρεμβολή οιασδήποτε νομικής ρυθμίσεως.

Το άρθρο 228, παράγραφος 2, της συνθήκης ΕΟΚ, σύμφωνα με το οποίο οι διεθνείς συμφωνίες που έχει συνάψει η Κοινότητα δεσμεύουν τα κοινοτικά όργανα, εφαρμόζεται mutatis mutandis στην επεξεργασία των αποφάσεων που δεσμεύουν την Κοινότητα στο πλαίσιο διεθνών οργανισμών, όπως η GATT, εφόσον η Κοινότητα συμμετέχει πλήρως στη διαδικασία λήψεως των αποφάσεων.

Αν η Κοινότητα δεσμεύεται από μια διεθνή σύμβαση και αν οι διατάξεις της ανωτέρω συμβάσεως, στις οποίες πρέπει να γίνεται ειδικώς αναφορά, έχουν άμεσο αποτέλεσμα στις σχέσεις εντός της Κοινότητας, οι υπό κρίση διατάξεις μπορούν να θεωρηθούν ως τμήμα του κοινοτικού δικαίου και πρέπει συνεπώς να ερμηνεύονται και να εφαρμόζονται από το Δικαστήριο.

Το Δικαστήριο έχει κηρυχθεί αρμόδιο να ερμηνεύει διεθνείς συμβάσεις που «δεσμεύουν» την Κοινότητα, χωρίς να διακρίνει αν η υπό κρίση συμφωνία έχει συναφθεί από την ίδια την Κοινότητα, εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων της, ή αν οι συμφωνίες που έχουν συναφθεί από τα κράτη μέλη αφορούν τομέα για τον οποίο οι αρμοδιότητες των κρατών μελών έχουν μεταβιβαστεί στην Κοινότητα δυνάμει της συνθήκης ΕΟΚ.

Η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να ερμηνεύει μια συγκεκριμένη διάταξη διεθνούς συμβάσεως δεν είναι δυνατό να εξαρτάται από την ύπαρξη διατάξεως του κοινοτικού δικαίου.

Εν προκειμένω, αφού η Κοινότητα δεσμεύεται από τις διατάξεις της GATT, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο για την ερμηνεία των επίδικων διατάξεων της συμφωνίας και για την εφαρμογή τους, εφόσον οι διατάξεις αυτές έχουν άμεσο αποτέλεσμα κατά την έννοια της νομολογίας του Δικαστηρίου.

Το ζήτημα αν οι διατάξεις της GATT σχετικά με τις δασμολογικές παγιώσεις αποτελούν «πράξεις» κατά την έννοια του άρθρου 177 της συνθήκης ΕΟΚ δεν έχει πραγματικά σημασία, αφού το Δικαστήριο είναι ούτως ή άλλως αρμόδιο να ερμηνεύει τη συμφωνία GATT στο σύνολό της.

Η *κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου* υποστηρίζει ότι, αν ληφθούν υπόψη η φύση και ο σκοπός της GATT, καθώς και οι διατάξεις της συμφωνίας που αποτελούν το αντικείμενο της κύριας δίκης, οι διατάξεις αυτές δεν μπορούν να απονέμουν στους πολίτες της Κοινότητας δικαιώματα που να μπορούν να επικαλεστούν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

Οι διατάξεις της GATT γενικώς και οι διατάξεις στις οποίες αναφέρονται τα ερωτήματα που είναι αντικείμενο της παραπομπής ειδικότερα δεν έχουν άμεσο αποτέλεσμα λόγω της διατυπώσεως και του ίδιου του σκοπού της συμφωνίας GATT και λόγω της νομολογίας του Δικαστηρίου.

Η GATT αφορά κυρίως τις συμφωνίες αμοιβαιότητας που αποσκοπούν στη μείωση των δασμών και των άλλων εμποδίων στις συναλλαγές. Η συνθήκη ΕΟΚ έχει ως στόχο και τελικό σκοπό όχι μόνο να διευκολύνει τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών, αλλά και να δημιουργήσει μια ενιαία οικονομική κοινότητα, η οποία να έχει τη δική της έννομη τάξη, δικά της

θεσμικά όργανα και δικούς της μηχανισμούς ερμηνείας και εφαρμογής.

Η έκταση της ισχύος μιας διεθνούς συμφωνίας πρέπει να αναλύεται σύμφωνα με τη συνήθη έννοια που έχουν οι όροι της συμφωνίας στην αλληλουχία τους και υπό το πρίσμα του αντικειμένου και του σκοπού της. Εφαρμόζοντας την αρχή αυτή, το Δικαστήριο έκρινε, με πολλές αποφάσεις του, ότι οι διατάξεις της GATT δεν απονέμουν στους πολίτες της Κοινότητας το δικαίωμα να τις επικαλούνται ενώπιον των δικαστηρίων.

Η αναγνώριση άμεσου αποτελέσματος σε συμφωνία όπως η GATT θα συνεπαγόταν αποτελέσματα εντελώς ανεπιθύμητα, που τα συμβαλλόμενα μέρη δεν είχαν την πρόθεση να της προσδώσουν: από αυτό θα προέκυπτε μια μονομερής διεύρυνση της ΕΟΚ, αφού ενδιαφερόμενα είναι μόνο τα κράτη μέλη, προς χώρες οι οποίες δεν έχουν δεχτεί να υποβληθούν στις υποχρεώσεις που είναι συμφυείς προς την ιδιότητα του μέλους της ΕΟΚ.

Το Δικαστήριο δεν έχει κανένα λόγο να μεταβάλει την προηγούμενη νομολογία του, κατά την οποία οι διατάξεις της GATT που αποτελούν το αντικείμενο των κύριων δικών δεν απονέμουν στους πολίτες των κρατών μελών δικαιώματα που να μπορούν να επικαλεστούν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

Η *Επιτροπή* υποβάλλει, στο πλαίσιο των τριών υποθέσεων που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο, τις ακόλουθες κυρίως παρατηρήσεις:

Επί του πρώτου ερωτήματος

α) Η Κοινότητα έχει σήμερα υποκαταστήσει τα κράτη μέλη στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προκύπτουν από την GATT. Το Δικαστήριο το έχει επιβεβαιώσει πολλές φορές, κυρίως με την απόφαση της 19ης Νοεμβρίου 1975 (Douaneagent, υπόθεση 33/75, Racc. σ. 1439).

Η υποκατάσταση αυτή των κρατών μελών από την Κοινότητα για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προκύπτουν από την GATT δημιουργεί, στην κοινοτική τάξη, κατάσταση που εξομοιώνεται με εκείνη όπου η ίδια η Κοινότητα έχει συνάψει εξαρχής τη διεθνή συμφωνία.

Η υποκατάσταση αυτή έχει γίνει ευρέως δεκτή στους κόλπους της GATT και έχει επιβεβαιωθεί στην πράξη, χωρίς να έχει καθιερωθεί τυπικά.

Στην εσωτερική έννομη τάξη της Κοινότητας, η συμφωνία GATT, όπως όλες οι συναφθείσες από την Κοινότητα συμφωνίες, πρέπει να θεωρηθεί, λόγω της υποκαταστάσεως των κρατών μελών από την Κοινότητα, ως πράξη των οργάνων της Κοινότητας κατά την έννοια του άρθρου 177, παράγραφος 1, στοιχείο 6, της συνθήκης ΕΟΚ. Το εσωτερικό αποτέλεσμα της GATT δεν μπορεί να εξαρτάται από την έννομη τάξη καθενός των κρατών μελών, θα ήταν δε ασυνεπές και παράλογο να επιτρέπεται οι διατάξεις της GATT να έχουν εντός της Κοινότητας διαφορετικά αποτελέσματα, ανάλογα με την έννομη τάξη καθενός των κρατών μελών, ενώ στους κόλπους της GATT η Κοινότητα ενεργεί ως μονάδα και διαμορφώνει σημαντικό μέρος της κοινής εμπορικής πολιτικής, ασκώντας τις αρμοδιότητες και τις εξουσίες που της έχουν παραχωρηθεί από τη συνθήκη.

Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, η ύπαρξη, το αποτέλεσμα και η έκταση της υποχρεώσεως των κρατών μελών να τηρούν τη συμφωνία GATT έχουν αναμφισβήτητα καταστεί, κατόπιν της υποκαταστάσεως των κρατών μελών από την Κοινότητα,

ζητήματα κοινοτικού δικαίου. Τα ζητήματα αυτά κατ' ανάγκη εμπίπτουν στο άρθρο 177, ειδάλλως ένα μέρος του κοινοτικού δικαίου θα στερούνταν τις εγγυήσεις ομοιόμορφης ερμηνείας που παρέχονται από τις προδικαστικές αποφάσεις.

6) Θα πρέπει, πάντως, να εξεταστεί αν η Κοινότητα είχε πράγματι, κατά το κρίσιμο χρονικό διάστημα στις κύριες δίκες, υποκαταστήσει τα κράτη μέλη στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προβλέπει το άρθρο II, παράγραφος 1, εδάφιο 6, της GATT.

Η διάταξη αυτή περιλαμβάνει δύο υποχρεώσεις, που αφορούν η μεν μία τους καθαυτό δασμούς, η δε άλλη τα τέλη ή τους φόρους οιασδήποτε φύσεως που επιβάλλονται κατά ή επ' ευκαιρία της εισαγωγής.

Όσον αφορά τους καθαυτό δασμούς, η Κοινότητα έχει υποκαταστήσει τα κράτη μέλη στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προκύπτουν από την παγίωση για τα προϊόντα τα οποία περιελήφθησαν στον πίνακα XL του «γύρου Dillon», ο οποίος πραγματοποιήθηκε κατά τη μεταβατική περίοδο. Το κοινό εξωτερικό δασμολόγιο, το οποίο επρόκειτο να τεθεί σε εφαρμογή στο τέλος της περιόδου αυτής, αποτελούσε τότε το Κοινό Δασμολόγιο με το οποίο έπρεπε να ευθυγραμμιστούν προοδευτικά τα δασμολόγια των κρατών μελών εντός των ορίων και των προϋποθέσεων που προβλέπει η συνθήκη. Στο εσωτερικό πεδίο της Κοινότητας υπήρχε κατανομή αρμοδιοτήτων, πράγμα που είχε ως συνέπεια, στο εξωτερικό πεδίο, την από κοινού σύναψη του πρωτοκόλλου του «γύρου Dillon» από τα κράτη μέλη και την Κοινότητα.

Πάντως, παραμένει το γεγονός ότι στην εσωτερική έννομη τάξη της Κοινότητας τα κράτη μέλη υπέκειντο, ως προς τα δασμολόγια, τόσο σε διαδικαστικούς όσο και ουσιαστικούς κανόνες, οι οποίοι σε διεθνές επίπεδο αντιστοιχούσαν στις διαπραγματεύσεις και τη σύναψη από την Κοινότητα του πρωτοκόλλου του «γύρου Dillon».

Δεν συμβαίνει το ίδιο με την υποχρέωση που θεσπίζει το άρθρο II, παράγραφος 1, εδάφιο 6, η οποία αφορά άλλα τέλη ή φόρους που επιβάλλονται κατά ή επ' ευκαιρία της εισαγωγής.

Ο πίνακας των παραχωρήσεων των κρατών μελών, δηλαδή οι παγιωμένοι δασμοί, αποσύρθηκαν και αντικαταστάθηκαν από τον πίνακα XL της Κοινότητας. Η υποχρέωση που αφορά τους φόρους επί των εισαγωγών εκτός από τους καθαυτό δασμούς είναι τόσο συνδεδεμένη με την υποχρέωση που αναφέρεται στους δασμούς αυτούς, ώστε η ανάκληση μιας παραχωρήσεως (η «αποπαγιοποίηση») συνεπάγεται κατ' ανάγκη την απουσία υποχρεώσεως ως προς τους «άλλους» φόρους. Η υποχρέωση που ανέλαβε η Κοινότητα συνάπτοντας το πρωτόκολλο του «γύρου Dillon» και παγιώνοντας τους δασμούς στον πίνακα XL, θα μπορούσε να επηρεαστεί από φόρους επί των εισαγωγών διαφορετικούς από τους δασμούς, με τους οποίους τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να πλήξουν τα «παγιωμένα» προϊόντα. Θα πρέπει, πάντως, να ληφθεί υπόψη το στάδιο προωθήσεως της κοινής εμπορικής πολιτικής κατά τον κρίσιμο για τις κύριες δίκες χρόνο, για να εκτιμηθεί μέχρι ποιο σημείο η Κοινότητα είχε υποκαταστήσει τα κράτη μέλη στην αποδοχή και την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη συμφωνία GATT. Θα πρέπει σχετικά να σημειωθεί ότι τα κράτη μέλη συνήψαν το πρωτόκολλο του «γύρου Dillon» μαζί με την Κοινότητα.

Επί πλέον, στο εσωτερικό κοινοτικό πεδίο τα κράτη μέλη είχαν ακόμη τη δυνατότητα

να επιβάλλουν εισαγωγικούς φόρους στις συναλλαγές τους με τις τρίτες χώρες, εκτός όσον αφορά τα γεωργικά προϊόντα. Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η απαγόρευση που επιβλήθηκε στα κράτη μέλη να μεταβάλλουν τους δασμούς του Κοινού Δασμολογίου μέσω φόρων που προστίθενται στους δασμούς αυτούς ίσχυσε μόνο από τότε που άρχισε να εφαρμόζεται το Κοινό Δασμολόγιο, την 1η Ιουλίου 1968. Η εν λόγω απαγόρευση αφορούσε εξάλλου την επιβολή νέων φόρων επί των εισαγωγών ή την αύξηση των υφιστάμενων κατά την ημερομηνία εκείνη φόρων.

γ) Στην κύρια δίκη από την οποία προέκυψε η υπόθεση 268/81, το τέλος διοικητικών υπηρεσιών επιβαλλόταν και μετά τις συμφωνίες του «γύρου Kennedy», οι οποίες είχαν ως αποτέλεσμα, στο δασμολογικό πεδίο, να τεθεί σε ισχύ το Κοινό Δασμολόγιο την 1η Ιουλίου 1968, πριν από τον καθορισμένο χρόνο. Από αυτό προκύπτει νέα κατάσταση, όσον αφορά την υποκατάσταση των κρατών μελών από την Κοινότητα για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προβλέπει το άρθρο II, παράγραφος 1, εδάφιο 6, της GATT σχετικά με τους άλλους φόρους κατά την εισαγωγή εκτός από τους δασμούς.

Στο εξωτερικό πεδίο, μόνο η Κοινότητα είχε διαπραγματευτεί και αποδεχτεί τις υποχρεώσεις στο δασμολογικό τομέα. Το δασμολογικό πρωτόκολλο του «γύρου Kennedy» είχε βεβαίως συναφθεί και από την Κοινότητα και από τα κράτη μέλη, αλλά καθένας είχε συνάψει το πρωτόκολλο ως προς τις αντίστοιχες αρμοδιότητές του. Για τα κράτη μέλη επρόκειτο απλώς και μόνο για την ανάκληση των παλαιών παραχωρήσεων επί των προϊόντων που εμπίπτουν στη συνθήκη ΕΚΑΧ και τον καθορισμό ενιαίου κοινού πίνακα (XL α) για τα εν λόγω προϊόντα.

Η κατάσταση μεταβλήθηκε επίσης και στο εσωτερικό της Κοινότητας: μετά το «γύρο Dillon», σύμφωνα με τις ίδιες τις διατάξεις της συνθήκης, δεν υπήρχε ακόμη πραγματικό Κοινό Δασμολόγιο κατά τη μεταβατική περίοδο και τα κράτη μέλη, μολονότι ήταν υποχρεωμένα να ευθυγραμμιστούν προοδευτικά με αυτό, εντός των ορίων και υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται από τη συνθήκη, διατηρούσαν ένα περιθώριο ελιγμών. Αντίθετα, μετά το «γύρο Kennedy», αφότου οι παγιωμένοι δασμοί που είχαν αποτελέσει αντικείμενο διαπραγματεύσεων περιελήφθησαν στο Κοινό Δασμολόγιο, το οποίο επρόκειτο να τεθεί ολόκληρο σε εφαρμογή την 1η Ιουλίου 1968, το σύνολο των εξουσιών στο δασμολογικό τομέα ασκείται πλήρως από την Κοινότητα.

Επομένως, η ύπαρξη, το αποτέλεσμα και η έκταση ισχύος του άρθρου II, παράγραφος 1, εδάφιο 6, της GATT στον τομέα των άλλων φόρων κατά την εισαγωγή εκτός από τους δασμούς είναι, από την 1η Ιουλίου 1968, ζητήματα του κοινοτικού δικαίου.

δ) Στο πρώτο ερώτημα που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο πρέπει να δοθούν οι ακόλουθες απαντήσεις:

— Στις υποθέσεις 267/81 και 269/81:

Πριν από την 1η Ιουλίου 1968, ημερομηνία ενάρξεως της εφαρμογής του Κοινού Δασμολογίου, η Κοινότητα δεν είχε υποκαταστήσει τα κράτη μέλη στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προκύπτουν από το άρθρο II, παράγραφος 1, εδάφιο 6, της GATT ως προς τα τέλη και τους άλλους φόρους εκτός από τους δασμούς που επιβάλλονταν κατά ή επ' ευκαιρία της εισαγωγής βιομηχανικών προϊόντων. Το έννομο αποτέλεσμα των υποχρεώσεων αυτών δεν πρέπει να εκτιμάται σε σχέση με τις αντίστοιχες διατάξεις στην κοινοτική έννομη τάξη. Η

ερμηνεία τους συνεπώς δεν εμπίπτει στην προδικαστική αρμοδιότητα του Δικαστηρίου.

— Στην υπόθεση 268/81:

Όσον αφορά τα τέλη και τους άλλους φόρους εκτός από τους δασμούς που επιβάλλονται κατά ή επ' ευκαιρία της εισαγωγής βιομηχανικών προϊόντων, η Κοινότητα υποκατέστησε τα κράτη μέλη στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από το άρθρο II, παράγραφος 1, εδάφιο 6, της GATT, μόνο αφότου άρχισε να εφαρμόζεται το Κοινό Δασμολόγιο. Μόνο από τότε το έννομο αποτέλεσμα των εν λόγω υποχρεώσεων πρέπει να εκτιμάται σε σχέση με τις αντίστοιχες διατάξεις της κοινοτικής έννομης τάξης και μόνο από τότε η ερμηνεία τους εμπίπτει στην προδικαστική αρμοδιότητα που θεσπίζει το άρθρο 177 της συνθήκης ΕΟΚ.

Επί του δεύτερου ερωτήματος (υπόθεση 268/81)

α) Εφόσον η Κοινότητα κατά τον κρίσιμο χρόνο στις κύριες δίκες από τις οποίες προέκυψαν οι υποθέσεις 267/81 και 269/81 δεν είχε ακόμη υποκαταστήσει τα κράτη μέλη στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη συμφωνία GATT στον τομέα των άλλων φόρων κατά την εισαγωγή εκτός από τους δασμούς, το Δικαστήριο δεν χρειάζεται, στο πλαίσιο των δύο αυτών υποθέσεων, να κρίνει επί του 2ου και 3ου ερωτήματος που υπέβαλε το ιταλικό Corte suprema di cassazione.

6) Το δεύτερο ερώτημα επιδέχεται απάντηση, στο πλαίσιο της υποθέσεως 268/81, μόνο όσον αφορά την περίοδο μετά την 1η Ιουλίου 1968.

Θα πρέπει να εξεταστεί με πολλή σύνεση το πρόβλημα του άμεσου αποτελέσματος των διεθνών συμφωνιών που έχει συνάψει η Κοινότητα και των συμφωνιών όπως η GATT, για την εφαρμογή των οποίων η Κοινότητα έχει υποκαταστήσει τα κράτη μέλη. Η σύνεση αυτή δικαιολογείται αφενός μεν από τη φύση και τους σκοπούς των συμφωνιών αυτών, που διαφέρουν από τους σκοπούς της συνθήκης ΕΟΚ, αφετέρου δε από την ανάγκη να διατηρηθεί ορθή ισορροπία πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων μεταξύ των συμβαλλομένων σε συμφωνίες οι οποίες βασίζονται, όπως η GATT, στην αμοιβαιότητα.

Ερμηνεύοντας μια διάταξη της GATT, τα δικαστήρια των συμβαλλομένων μερών είναι δυνατό να της προσδώσουν ευρύτερη έκταση ισχύος από εκείνη που της προσδίδουν ή θα μπορούσαν να της προσδώσουν τα συμβαλλόμενα μέρη. Η δικαστική ερμηνεία θα αναφέρεται σε τομέα τον οποίο οι συμβαλλόμενοι στην GATT έχουν αφήσει για μεταγενέστερες διμερείς ή πολυμερείς διαπραγματεύσεις ή σε ζητήματα που μπορούν να λυθούν με διαδικασία διακανονισμού των διαφορών, η οποία περιλαμβάνει και διαπραγματευτικά στοιχεία.

Το άρθρο II, παράγραφος 1, εδάφιο 6, της GATT πρέπει, ως προς «τους ετέρους φόρους κατά την εισαγωγή πλην των κυρίως ειπείν δασμών», να συσχετιστεί με το άρθρο III, πράγμα που θα παρουσίαζε δυσκολίες οροθετήσεως ανάλογες με τις δυσκολίες της οροθετήσεως μεταξύ των άρθρων 12 επ. και 95 επ., της συνθήκης ΕΟΚ, καθώς και με το άρθρο VIII.

Προφανώς δεν υπάρχει πάγια ερμηνεία των άρθρων VIII και II αποδεκτή από τα συμβαλλόμενα μέρη. Δεν είναι δυνατό, προκειμένου να διευκρινιστεί η έκταση ισχύος τους, να γίνεται προσφυγή σε τόσο αποφασιστικό κριτήριο όπως αυτό που διαμόρφωσε το Δικαστήριο για την παραπλήσια έννοια «της επιβαρύνσεως ισοδύναμου αποτελέσματος προς δασμό», δηλαδή στο σκοπό που συνίσταται στη δημιουργία ενιαίας αγοράς.

Στο δεύτερο ερώτημα που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο στην υπόθεση 268/81 πρέπει να δοθεί η εξής απάντηση:

Το άρθρο II, παράγραφος 1, εδάφιο 6, της GATT δεν είναι, όσον αφορά τα τέλη και τους φόρους κατά την εισαγωγή εκτός από τους δασμούς, διάταξη της οποίας την τήρηση από τα κράτη μέλη να μπορούν να αξιώσουν, δυνάμει του κοινοτικού δικαίου, οι ιδιώτες ενώπιον των δικαστηρίων.

Επί του τρίτου ερωτήματος (υπόθεση 268/81)

α) Από το ίδιο το κείμενο του άρθρου II, παράγραφος 1, εδάφιο 6, της GATT προκύπτει ότι η υποχρέωση σχετικά με τους άλλους φόρους κατά την εισαγωγή εκτός από τους δασμούς αφορά μόνο τα προϊόντα για τα οποία το συμβαλλόμενο μέρος έχει αποδεχτεί την υποχρέωση σχετικά με τους δασμούς, με άλλα λόγια τα «παγιωμένα» προϊόντα.

Το κείμενο αυτό εκφράζει το σκοπό της συμφωνίας: η ρήτρα για τους άλλους φόρους κατά την εισαγωγή έχει ως σκοπό την αποφυγή της μειώσεως της αξίας των παραχωρήσεων που έχουν περιληφθεί στον πίνακα ενός συμβαλλομένου μέρους λόγω της θεσπίσεως τέτοιων φόρων από το συμβαλλόμενο αυτό μέρος. Από το άρθρο 4, εδάφιο 2 του νόμου 330, που καθιέρωσε το τέλος διοικητικών υπηρεσιών, αποδεικνύεται ότι αυτή ακριβώς ήταν η αντίληψη του ιταλού νομοθέτη.

Η συμφωνία GATT δεν συνεπάγεται καμιά έμμεση υποχρέωση μη θεσπίσεως νέων δασμών και νέων φόρων λόγω της εισαγωγής διαφορετική από τη ρητή υποχρέωση μη αυξήσεως των δασμών για τα παγιωμένα προϊόντα που περιλαμβάνονται σε πίνακα συμβαλλόμενου μέρους.

Τα άρθρα V και VIII οδηγούν στην απόρριψη μάλλον της ιδέας του «stand-still»: επιτρέπουν τη θέσπιση ορισμένων επιβαρύνσεων υπό τον όρο ότι είναι «λογικαί» (άρθρο V, παράγραφος 4) ή «περιορίζονται εις ποσά αντιστοιχούντα κατά προσέγγιση εις το κόστος των παρεχομένων υπηρεσιών» (άρθρο VIII, παράγραφος 1, εδάφιο α).

Εξάλλου, η «παγίωση» δεν συνεπάγεται καθόλου ότι οι δασμολογικές παραχωρήσεις δεν μπορούν να ανακληθούν. Αντίθετα, αυτό μπορεί να συμβεί στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων που διεξάγονται βάσει του άρθρου XXVIII ή του άρθρου XXIV, παράγραφος 6, της συμφωνίας.

Το ίδιο το προοίμιο δεν επιβεβαιώνει τη θέση του «stand-still»: αφήνει να διαφανεί ότι σκοπός της συμφωνίας δεν είναι η εξάλειψη των δασμών και άλλων εμποδίων στις συναλλαγές, αλλά η μείωσή τους «επί τη βάσει της αμοιβαιότητος και των αμοιβαίως παρεχομένων ωφελημάτων».

β) Η χρονολογία που είναι κρίσιμη για τον προσδιορισμό του χρόνου από τον οποίο τα συμβαλλόμενα μέρη της GATT έχουν την υποχρέωση να μην επιβάλλουν στις εισαγωγές δασμούς ή φόρους υψηλότερους από «τους ισχύοντας κατά την χρονολογίαν της παρούσης συμφωνίας» είναι, κατά γενικό κανόνα, η χρονολογία του πρωτοκόλλου περί της νέας παραχωρήσεως. Η διαπίστωση αυτή προκύπτει από την ίδια τη διατύπωση του άρθρου 5, εδάφιο α, του πρωτοκόλλου του «γύρου Dillon» και από τη συνήθη πρακτική της GATT.

Για την ιδιαίτερη περίπτωση της ανακλήσεως των παραχωρήσεων των κρατών μελών, την οποία συνεπάγεται η ίδρυση τελωνειακής ενώσεως όπως η ΕΟΚ, και της αντικαταστάσεώς τους με κοινοτικές, συμφωνήθηκε κατά το «γύρο Dillon» ότι εφαρμοστέα χρονολογία για κάθε προϊόν που είναι αντικείμενο παραχωρήσεως που περιλαμβάνεται στον κοινοτικό πίνακα θα είναι, κατά την εισαγωγή σε κράτος μέλος, η ημερομηνία του εγγράφου με το οποίο το προϊόν, εφόσον περιλαμβανόταν στο πρώτο

μέρος ενός πίνακα που εφαρμοζόταν την 1η Σεπτεμβρίου 1960 στο συμβαλλόμενο αυτό μέρος, περιελήφθη για πρώτη φορά στον πίνακα, αρκεί να ήταν πάντοτε αντικείμενο πραγματικής παραχωρήσεως από την έναρξη της ισχύος της προβλεπόμενης στο εν λόγω έγγραφο παραχωρήσεως, και, σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, η χρονολογία του πρωτοκόλλου του «γύρου Dillon».

Η συμφωνία που συνήφθη κατά το «γύρο Dillon» δεν ανανεώθηκε ρητά κατά το «γύρο Kennedy», επειδή προφανώς καμιά ειδική ρήτρα δεν θεωρήθηκε πλέον αναγκαία, όσον αφορά τις υποχρεώσεις της Κοινότητας. Η γενική ρήτρα του πρωτοκόλλου του «γύρου Kennedy» διευκρινίζει ότι, «σε κάθε περίπτωση που τα εδάφια 6 και γ της παραγράφου 1 του άρθρου ΙΙ της Γενικής Συμφωνίας αναφέρουν τη χρονολογία της εν λόγω συμφωνίας, η εφαρμοστέα χρονολογία για κάθε προϊόν το οποίο υπήρξε αντικείμενο παραχωρήσεως που περιελήφθη σε προσαρτημένο στο παρόν πρωτόκολλο πίνακα, θα είναι η χρονολογία του παρόντος πρωτοκόλλου, υπό την επιφύλαξη των υποχρεώσεων που ισχύουν κατά τη χρονολογία αυτή».

γ) Στο τρίτο συνεπώς ερώτημα στην υπόθεση 268/81 πρέπει να δοθεί η ακόλουθη απάντηση:

Το άρθρο ΙΙ, παράγραφος 1, εδάφιο 6 της συμφωνίας GATT δεν αναφέρεται, όσον αφορά τα άλλα τέλη και τους φόρους επί των εισαγωγών εκτός από τους δασμούς, παρά μόνο στα προϊόντα που περιλαμβάνονται στους πίνακες που προβλέπονται στο άρθρο ΙΙ. Η χρονολογία στην οποία πρέπει να γίνει αναφορά για να προσδιοριστεί το ύψος των τελών και των φόρων αυτών είναι η ημερομηνία του πρωτοκόλλου περί της νέας παραχωρήσεως. Ενόψει των υποχρεώσεων που ανέλαβε η Κοινότητα κατά το πέρας του «γύρου Dillon» και του «γύρου Kennedy» για τα προϊόντα του πίνακα XL-ΕΟΚ τα οποία περιλαμβάνονταν ήδη στον πίνακα ενός κράτους μέλους και για τις εισαγωγές στο εν λόγω κράτος μέλος, η χρονολογία στην οποία πρέπει να γίνει αναφορά είναι η χρονολογία του πρωτοκόλλου με το οποίο τα προϊόντα αυτά περιελήφθησαν για πρώτη φορά στον πίνακα του εν λόγω κράτους μέλους.

III — Προφορική διαδικασία

Η Società petrolifera italiana (SPI) εκπροσωπούμενη από το δικηγόρο Scarpa, η εταιρεία Michelin italiana (SAMI), εκπροσωπούμενη από τον Ivo van Bael, δικηγόρο Βρυξελλών, η κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενη από τον Laporta, η κυβέρνηση της Γαλλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενη από τον Alexandre Carnelutti, γραμματέα εξωτερικών υποθέσεων στο υπουργείο εξωτερικών σχέσεων, και η Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον Olmi, ανέπτυξαν προφορικά τις παρατηρήσεις τους και απάντησαν στα ερωτήματα που τους έθεσε το Δικαστήριο στις συνεδριάσεις της 27ης και 28ης Οκτωβρίου 1982.

Η *εταιρεία Michelin italiana (SAMI),* η οποία δεν κατέθεσε γραπτές παρατηρήσεις, υποστήριξε ότι η κύρια δίκη θέτει αποκλειστικά ζητήματα ιταλικού δικαίου και ότι δεν πρέπει, επομένως, να δοθούν απαντήσεις στο δεύτερο και τρίτο ερώτημα που υπέβαλε το Corte di cassazione.

Σύμφωνα με την εταιρεία αυτή, δεν πρόκειται, στις παρούσες υποθέσεις, για σύγκρουση μεταξύ της συμφωνίας GATT και μιας κοινοτικής πράξεως, αλλά μεταξύ της συμφωνίας GATT και ενός εθνικού νόμου. Η άποψη, σύμφωνα με την οποία το ζήτημα αν συμβιβάζεται το επίδικο τέλος με τη συμφωνία GATT διέπεται από την ιταλική έννομη τάξη για τις εισαγωγές που πραγματοποιήθηκαν πριν από την 1η Ιουλίου 1968 και από την κοινοτική έννομη τάξη για τις εισαγωγές που πραγματοποιήθηκαν μετά την ημερομηνία αυτή, δεν

μπορεί να γίνει δεκτή λόγω της ειδικής φύσεως του τέλους που αποτελεί το αντικείμενο της διαφοράς. Το τέλος διοικητικών υπηρεσιών έχει χαρακτηριστεί από το ίδιο το Corte di cassazione επιβάρυνση ισοδύναμου αποτελέσματος προς δασμό. Εν προκειμένω, το τέλος αυτό επιβάλλεται στις εισαγωγές προελεύσεως τρίτων χωρών. Από την απόφαση όμως «Diamantarbeiders» προκύπτει ότι η έναρξη της ισχύος του Κοινού Δασμολογίου είχε ως μόνο αποτέλεσμα να απαγορευθεί από την 1η Ιουλίου 1968 στα κράτη μέλη να θεσπίζουν μονομερώς νέες επιβαρύνσεις και να αυξάνουν μονομερώς τις ισχύουσες επιβαρύνσεις. Οι επιβαρύνσεις που ίσχυαν την 1η Ιουλίου 1968 μπορούν νομίμως να εξακολουθήσουν να επιβάλλονται στις εισαγωγές προελεύσεως τρίτων χωρών, εφόσον οι κοινοτικές αρχές δεν θα έχουν αποφασίσει διαφορετικά. Η φύση και το καθεστώς του επίδικου τέλους σε σχέση με το κοινοτικό δίκαιο, παρέμειναν αμετάβλητα καθ' όλο το χρονικό διάστημα κατά το οποίο ίσχυε το τέλος αυτό. Επομένως, το ζήτημα αν συμβιβάζεται το τέλος αυτό με τη συμφωνία GATT διέπεται αποκλειστικά από το ιταλικό δίκαιο, τόσο μετά όσο και πριν από την 1η Ιουλίου 1968.

Εξάλλου, πρέπει να αναγνωριστεί ότι από τη διαφορά στην κύρια δίκη δεν διακυβεύεται κανένα κοινοτικό συμφέρον και ότι η εξέταση σε κοινοτικό επίπεδο των ζητημάτων ουσίας που ανέκυψαν στη δίκη αυτή συνιστά ανάμειξη σε τομέα που ανήκει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών.

Ο γενικός εισαγγελέας ανέπτυξε τις προτάσεις του στη συνεδρίαση της 14ης Δεκεμβρίου 1982.

Σκεπτικό

1 Με τρεις διατάξεις της 21ης Μαΐου 1981, που περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 6 Οκτωβρίου 1981, το Corte suprema di cassazione υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της συνθήκης ΕΟΚ, τρία προδικαστικά ερωτήματα σχετικά

— αφενός μεν με την ερμηνεία του άρθρου 177 της συνθήκης ΕΟΚ,

— αφετέρου δε με την ενδοκοινοτική ενέργεια της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου, της 30ής Οκτωβρίου 1947 (στο εξής: Γενική Συμφωνία) και των δασμολογικών πρωτοκόλλων που έχει συνάψει η Κοινότητα στο πλαίσιο της Συμφωνίας αυτής στις 16 Ιουλίου 1962 και στις 30 Ιουνίου 1967 (στο εξής: δασμολογικά πρωτόκολλα), καθώς και με την ερμηνεία του προοιμίου της Γενικής Συμφωνίας και των άρθρων της II, III, VI και VII σε σχέση με τα αναφερόμενα παραπάνω δασμολογικά πρωτόκολλα,

προκειμένου να μπορέσει να κρίνει αν η επιβολή τέλους ίσου με το 0,5 % επί της αξίας για παροχή διοικητικών υπηρεσιών, το οποίο θεσπίστηκε με το νόμο 330, της 15ης Ιουνίου 1950 (στο εξής: τέλος διοικητικών υπηρεσιών), συμβιβάζεται με τις παραπάνω διατάξεις.

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφορών μεταξύ ορισμένων εισαγωγέων και της ιταλικής διοικήσεως δημόσιων οικονομικών σχετικά με την επιβολή του τέλους διοικητικών υπηρεσιών σε διάφορα προϊόντα που εισάγονται από τρίτες χώρες που είναι και συμβαλλόμενα μέρη στη Γενική Συμφωνία. Από τις διατάξεις περί παραπομπής προκύπτει ότι η επίδικη επιβάρυνση επιβλήθηκε κατά τις χρονικές περιόδους από 1964 μέχρι 1967 στην υπόθεση 267/81, από 1965 μέχρι 1971 στην υπόθεση 268/81 και από τον Οκτώβριο μέχρι το Δεκέμβριο 1963 στην υπόθεση 269/81. Επειδή οι εισαγωγείς πέτυχαν, πρωτοδίκως και κατ' έφεση, να καταδικαστεί το δημόσιο στην απόδοση των τελών που είχαν καταβάλει, η διοίκηση οικονομικών άσκησε αναίρεση ενώπιον του Corte di cassazione.

Επί του ιστορικού της διαφοράς

3 Πρέπει να υπομνησθεί ότι η Ιταλία προσχώρησε στη Γενική Συμφωνία δυνάμει του πρωτοκόλλου του Annecy, της 10ης Οκτωβρίου 1949, που τέθηκε σε ισχύ με το νόμο της 5ης Απριλίου 1950. Οι δασμολογικές παραχωρήσεις στις οποίες προέβη η Ιταλία με την ευκαιρία αυτή περιλαμβάνονται στον πίνακα XXVII, ο οποίος επισυνάπτεται στα παραρτήματα της Γενικής Συμφωνίας. Ο πίνακας αυτός υπήρξε αντικείμενο νέων διαπραγματεύσεων κατά τη διάρκεια πολλών δασμολογικών διασκέψεων που κλιμακώνονται στη δεκαετία 1950-1960.

4 Στο τέλος των «διαπραγματεύσεων Dillon», το 1960-1961, στις οποίες συμμετείχε η Κοινότητα για πρώτη φορά, καταρτίστηκε ο πίνακας XL-ΕΟΚ, που αντικατέστησε τους προηγούμενους πίνακες παραχωρήσεων των κρατών μελών, μεταξύ των οποίων και τον πίνακα XXVII της Ιταλίας. Το πρωτόκολλο στο οποίο διατυπώθηκε το αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων αυτών συνήψαν από κοινού η Κοινότητα και τα κράτη μέλη στις 16 Ιουλίου 1962. Το πρωτόκολλο αυτό δεν δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Κοινότητας.

5 Ο πίνακας XL-ΕΟΚ υπήρξε αντικείμενο νέων δασμολογικών διαπραγματεύσεων στο πλαίσιο των «διαπραγματεύσεων Kennedy» κατά την περίοδο 1964-1967, το δε αποτέλεσμά τους, όπως είχε περιληφθεί στο πρωτόκολλο της Γενεύης, της 30ής Ιουνίου 1967, εγκρίθηκε με απόφαση του Συμβουλίου στις 27 Νοεμβρίου 1967 (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/001, σ. 71). Η επιτυχία των διαπραγματεύσεων αυτών άνοιξε το δρόμο για τη νωρίτερη εφαρμογή του Κοινού Δασμολογίου την 1η Ιουλίου 1968.

6 Από τα προηγούμενα προκύπτει ότι το τέλος διοικητικών υπηρεσιών θεσπίστηκε αφού η Ιταλία είχε ήδη προσχωρήσει στη Γενική Συμφωνία και παγιώσει ορισμένους δασμούς σύμφωνα με τον πίνακα XXVII, όπως αρχικά ίσχυε, αλλά πριν από τη διαπραγμάτευση των πρώτων δασμολογικών πρωτοκόλλων από την Κοινότητα και την έναρξη ισχύος του Κοινού Δασμολογίου.

7 Ασκώντας την εξουσία που της παρέχει το άρθρο 13, παράγραφος 2, της συνθήκης ΕΟΚ, η Επιτροπή απηύθυνε προς την Ιταλία στις 22 Δεκεμβρίου 1967 την οδηγία 68/31, περί καθορισμού του ρυθμού καταργήσεως του τέλους διοικητικών υπηρεσιών που επιβάλλεται κατά την εισαγωγή εμπορευμάτων προελεύσεως άλλων κρατών μελών (GU L 12, σ. 8). Κατά την οδηγία αυτή, το εν λόγω τέλος έπρεπε να καταργηθεί στο ενδοκοινοτικό εμπόριο την 1η Ιουλίου 1968.

8 Επειδή η Ιταλία δεν εκτέλεσε την οδηγία αυτή, η Επιτροπή άσκησε προσφυγή δυνάμει του άρθρου 169 της συνθήκης και το Δικαστήριο, με απόφαση της 18ης Νοεμβρίου 1970 (υπόθεση 8/70, Racc. σ. 961), αναγνώρισε ότι η Ιταλία είχε παραβεί το άρθρο 13 της συνθήκης και την οδηγία 68/31. Η ίδια κρίση επαναλήφθηκε λίγο αργότερα με την προδικαστική απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1970 (SACE, 33/70, Racc. σ. 1213).

9 Το τέλος διοικητικών υπηρεσιών καταργήθηκε με το νόμο 447 της 24ης Ιουνίου 1971. Ο νόμος αυτός προβλέπει ότι ισχύει αναδρομικά από την 1η Ιουλίου 1968 για τις εισαγωγές από τα άλλα κράτη μέλη της Κοινότητας. Έτσι, προκύπτει ότι το τέλος αυτό επιβαλλόταν στις εισαγωγές από τρίτες χώρες μέχρι την κατάργησή του με τον προαναφερθέντα νόμο.

10 Από τα προηγούμενα προκύπτει ότι η επιβολή της επίδικης επιβάρυνσης στην υπόθεση 267/81 πραγματοποιήθηκε κατά το χρόνο της ισχύος του δασμολογικού πρωτοκόλλου της 16ης Ιουλίου 1962 και ότι παρατάθηκε υπό το κράτος του δασμολογικού πρωτοκόλλου της 30ής Ιουνίου 1967, αλλά ότι η επιβάρυνση επιβαλλόταν πριν αρχίσει να ισχύει το Κοινό Δασμολόγιο. Η επιβολή της επίδικης επιβάρυνσης στην υπόθεση 268/81 παρατάθηκε από το χρονικό διάστημα της ισχύος του δασμολογικού πρωτοκόλλου της 16ης Ιουλίου 1962 και το διάστημα του δασμολογικού πρωτοκόλλου της 30ής Ιουνίου 1967 μέχρι το χρονικό διάστημα μετά την καθιέρωση του Κοινού Δασμολογίου. Τέλος η επιβολή της

επίδικης επιβάρυνσης στην υπόθεση 269/81 πραγματοποιήθηκε εξ ολοκλήρου κατά το χρόνο της ισχύος του δασμολογικού πρωτοκόλλου της 16ης Ιουλίου 1962.

11 Από τις διατάξεις περί παραπομπής προκύπτει ότι η διοίκηση οικονομικών προέβαλε ουσιαστικά το επιχείρημα ότι, αφού το τέλος διοικητικών υπηρεσιών θεσπίστηκε πριν από τον κοινοτικό πίνακα XL-ΕΟΚ, δεν μπορεί η επιβολή του τέλους αυτού να θεωρηθεί ότι συνιστά αύξηση των τελωνειακών επιβαρύνσεων αντίθετη με το άρθρο II της Γενικής Συμφωνίας. Προκειμένου να επιλύσει τη διαφορά αυτή, το Corte di cassazione υπέβαλε τρία προδικαστικά ερωτήματα, όμοια και στις τρεις υποθέσεις, τα οποία είναι διατυπωμένα ως εξής:

Α — Προκαταρκτικά: Αφού η Κοινότητα έχει υποκαταστήσει τα κράτη μέλη στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προβλέπονται από τη συμφωνία GATT και έχει διαπραγματευτεί τις δασμολογικές παραχωρήσεις και τις παγιώσεις που αποφασίστηκαν στο πλαίσιο της εν λόγω συμφωνίας πριν από την 1η Ιουλίου 1968, οι διατάξεις της συμφωνίας, καθώς και οι πίνακες που αποτέλεσαν το αντικείμενο των διαπραγματεύσεων αυτών, περιλαμβάνονται στις πράξεις (σε περίπτωση, καταφατικής απαντήσεως: από ποιο χρονικό σημείο και μέσα σε ποια όρια) για την ερμηνεία των οποίων το Δικαστήριο έχει προδικαστική αρμοδιότητα σύμφωνα με το άρθρο 177 της συνθήκης, ακόμη και στην περίπτωση κατά την οποία ζητείται από τον εθνικό δικαστή να τις εφαρμόσει ή εν πάση περιπτώσει να τις ερμηνεύσει στο πλαίσιο σχέσεων μεταξύ ιδιωτών, με σκοπό άσχετο προς την εκτίμηση του κύρους ή της ακυρότητας μιας κοινοτικής πράξης;

Β — Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο προηγούμενο ερώτημα: Ποια αποτελέσματα (και αν είναι διαφορετικά σε κάθε χρονική περίοδο, με ποια χρονολογική σειρά) παράγονται στην έννομη τάξη της Κοινότητας και των κρατών μελών λόγω του γεγονότος ότι η Κοινότητα έχει υποκαταστήσει τα κράτη μέλη στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προβλέπονται στη συμφωνία GATT και έχει διαπραγματευτεί το νέο κοινό πίνακα XL-ΕΟΚ; Ο εθνικός δικαστής συγκεκριμένα, προκειμένου να αντλήσει επιχειρήματα για την ερμηνεία ή και κανόνα για την εφαρμογή μεταγενέστερης εσωτερικής διατάξεως που υποτίθεται ότι αντιβαίνει προς τις διατάξεις της συμφωνίας GATT, πρέπει να θεωρήσει — τηρώντας την κατανομή αρμοδιοτήτων που καθορίζεται από το άρθρο 177 της συνθήκης — ότι η συμφωνία GATT, και ειδικότερα οι διατάξεις που μνημονεύονται στα επόμενα ερωτήματα, ισχύει στο επίπεδο της απλής διεθνούς υποχρεώσεως χωρίς να παράγει άμεσα αποτελέσματα στην εσωτερική έννομη τάξη

ή ότι παράγει εν προκειμένω αποτελέσματα εντός αυτής στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών και, στη δεύτερη αυτή περίπτωση, από θέση ισοτιμίας ή υπεροχής έναντι της αντίθετης διατάξεως του εσωτερικού δικαίου;

Γ — Στην περίπτωση, ομοίως, καταφατικής απαντήσεως στο ερώτημα Α και οποιασδήποτε απαντήσεως στο ερώτημα Β, προς το σκοπό παροχής στον εθνικό δικαστή ενδείξεων χρήσιμων για την ερμηνεία της εθνικής διατάξεως:

Γ.1. Η συμφωνία GATT — και ιδίως το προοίμιο (ήδη άρθρο I, παράγραφος 2), σε συνδυασμό με τα άρθρα II (ήδη III), παράγραφοι 1 και 2, III (ήδη IV), παράγραφος 2, VI και VIII — επιβάλλει την απαγόρευση θεσπίσεως για οποιοδήποτε προϊόν, έστω και αν δεν περιλαμβάνεται στους πίνακες που αναφέρονται στο προαναφερόμενο άρθρο II (ήδη III), νέων δασμών ή άλλων τελών ή φόρων οποιασδήποτε φύσεως που εισπράττονται κατά ή επ' ευκαιρία της εισαγωγής;

Γ.2. Για τα προϊόντα που περιλαμβάνονται στον πίνακα των παραχωρήσεων ενός κράτους μετά την προσχώρησή του στη συμφωνία GATT — και ειδικότερα, όσον αφορά τα κράτη τα οποία είναι και μέλη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, για τα εμπορεύματα που περιλαμβάνονται στον πίνακα XL-ΕΟΚ, ο οποίος καταρτίστηκε πρώτα κατά τη λήξη του «γύρου Dillon» και εν συνεχεία του «γύρου Kennedy» — το κρίσιμο χρονικό σημείο για τον προσδιορισμό του ύψους των δασμών και των άλλων φόρων που εισπράττονται κατά την εισαγωγή, ως προς το οποίο εφαρμόζεται η απαγόρευση αυξήσεως που θεσπίζεται από το άρθρο II (ήδη III), παράγραφος 1, στοιχείο 6 της συμφωνίας GATT, είναι το χρονικό σημείο της προσχωρήσεως στη συμφωνία ή του πρωτοκόλλου περί της νέας παραχωρήσεως;

Επί των συνεπειών της υποκαταστάσεως των κρατών μελών από την Κοινότητα στις υποχρεώσεις που υπέχουν από τη Γενική Συμφωνία (ερώτημα Α)

12 Αφού υπενθυμίζει τη νομολογία του Δικαστηρίου στο ζήτημα της υποκαταστάσεως των κρατών μελών από την Κοινότητα στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων που υπέχουν από τη Γενική Συμφωνία και την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου, δυνάμει του άρθρου 177 της συνθήκης, να ερμηνεύει τις διατάξεις των συμφωνιών που δεσμεύουν την Κοινότητα (σχετικά το Corte di cassazione αναφέρει, κυρίως, τις αποφάσεις της 12ης Δεκεμβρίου 1972, *International Fruit Company,* υποθέσεις 21-24/72, Racc. σ. 1219, της 24ης Οκτωβρίου 1973, *Schlüter,* υπόθεση 9/73, Racc. σ. 1135, της 30ής Απριλίου 1974, *Haegeman,* υπόθεση 181/73, Racc.

σ. 449, και της 11ης Νοεμβρίου 1975, *Nederlandse Spoorwegen,* υπόθεση 38/75, Racc. σ. 1439), το Corte di cassazione θέτει το ερώτημα κατά πόσο οι σχετικές διατάξεις της Γενικής Συμφωνίας και των δασμολογικών πρωτοκόλλων που έχει συνάψει η Κοινότητα εμπίπτουν στην προδικαστική αρμοδιότητα που παρέχει στο Δικαστήριο το άρθρο 177, ακόμη και στην περίπτωση κατά την οποία το εθνικό δικαστήριο καλείται να τις εφαρμόσει στις σχέσεις μεταξύ υποκειμένων δικαίου χωρίς να πρόκειται για την εκτίμηση του κύρους κοινοτικής πράξεως.

13 Το Corte di cassazione ζητεί εξάλλου να διευκρινιστεί από ποιο χρονικό σημείο και μέσα σε ποια όρια πραγματοποιήθηκε η υποκατάσταση αυτή, αν ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η Κοινότητα διαπραγματεύθηκε τις δασμολογικές αυτές παραχωρήσεις και πραγματοποίησε τις παγιώσεις στο πλαίσιο της Γενικής Συμφωνίας πριν από την 1η Ιουλίου 1968, χρόνο ενάρξεως της ισχύος του Κοινού Δασμολογίου.

14 Όπως τόνισε το Δικαστήριο με τις αναφερόμενες παραπάνω αποφάσεις, είναι αναγκαία η ομοιόμορφη εφαρμογή σε όλη την Κοινότητα των διατάξεων της Γενικής Συμφωνίας, καθώς και των διατάξεων όλων των συμφωνιών που δεσμεύουν την Κοινότητα. Πράγματι, οποιαδήποτε απόκλιση στην ερμηνεία και εφαρμογή διατάξεων που δεσμεύουν την Κοινότητα έναντι τρίτων χωρών θα είχε ως αποτέλεσμα όχι μόνο να θέσει σε κίνδυνο την ενότητα της εμπορικής πολιτικής, η οποία, κατά το άρθρο 113 της συνθήκης, πρέπει να βασίζεται σε ενιαίες αρχές, αλλά και να δημιουργήσει στρεβλώσεις στο ενδοκοινοτικό εμπόριο, λόγω των αποκλίσεων στην εφαρμογή από τα διάφορα κράτη μέλη των συμφωνιών που ισχύουν μεταξύ της Κοινότητας και των τρίτων χωρών.

15 Από αυτό προκύπτει ότι η αρμοδιότητα που παρέχεται στο Δικαστήριο προκειμένου να εξασφαλίζει την ενότητα της ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου πρέπει να περιλαμβάνει τον καθορισμό της εκτάσεως της ισχύος και του αποτελέσματος των κανόνων της Γενικής Συμφωνίας στην Κοινότητα, καθώς και του αποτελέσματος των δασμολογικών πρωτοκόλλων που έχουν συναφθεί στο πλαίσιο της Συμφωνίας αυτής. Σχετικά δεν έχει σημασία αν το εθνικό δικαστήριο πρόκειται να εκτιμήσει το κύρος κοινοτικών πράξεων ή το κατά πόσο συμβιβάζονται ορισμένες εθνικές νομοθετικές διατάξεις προς τις υποχρεώσεις που δεσμεύουν την Κοινότητα.

16 Αν ληφθεί υπόψη η χρονική κλιμάκωση τόσο των περιστατικών στα οποία βασίζονται οι παρούσες υποθέσεις, όσο και των πράξεων με τις οποίες η Κοινότητα εκδήλωσε τη συμμετοχή της στο σύστημα της Γενικής Συμφωνίας, ανακύπτουν ιδιαίτερα προβλήματα σχετικά με τη διαχρονική εφαρμογή των παραπάνω αρχών.

17 Επί του θέματος αυτού πρέπει πρώτον να υπομνησθεί ότι, όπως δέχτηκε το Δικαστήριο με την απόφασή του της 12ης Δεκεμβρίου 1972 *(International Fruit Company,* βλέπε παραπάνω), το αποτέλεσμα της υποκαταστάσεως των κρατών μελών από την Κοινότητα στις υποχρεώσεις που υπέχουν από τη Γενική Συμφωνία επήλθε την 1η Ιουλίου 1968, όταν άρχισε να ισχύει το Κοινό Δασμολόγιο. Πράγματι, κατά το χρονικό αυτό σημείο, και πριν από την προβλεπόμενη λήξη της μεταβατικής περιόδου, η Κοινότητα ανέλαβε την άσκηση όλων των αρμοδιοτήτων της ως προς την εφαρμογή της Γενικής Συμφωνίας.

18 Αντίθετα, όσον αφορά τα ζητήματα που διέπονται από τα δασμολογικά πρωτόκολλα, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται οι παραχωρήσεις και οι παγιώσεις που αποφασίστηκαν με τον πίνακα XL-ΕΟΚ, ο οποίος αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα των πρωτοκόλλων αυτών, η σύναψη των συμφωνιών αυτών είχε ως αποτέλεσμα, δυνάμει του άρθρου 228 της συνθήκης, να δεσμεύει τα κράτη μέλη εξίσου με την ίδια την Κοινότητα. Για τους λόγους που υπενθυμίζονται παραπάνω, και με επιφύλαξη των διευκρινίσεων που δίνονται αμέσως παρακάτω ως προς το αποτέλεσμα των πρωτοκόλλων, πρέπει σε κάθε περίπτωση τα πρωτόκολλα αυτά να ερμηνεύονται και να εφαρμόζονται ομοιόμορφα σε ολόκληρη την Κοινότητα.

19 Στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, αφού η Κοινότητα έχει υποκαταστήσει τα κράτη μέλη όσον αφορά την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προβλέπονται από τη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου από την 1η Ιουλίου 1968, χρόνο ενάρξεως της ισχύος του Κοινού Δασμολογίου, οι διατάξεις της Συμφωνίας αυτής περιλαμβάνονται από το χρονικό αυτό σημείο στις διατάξεις εκείνες, η ερμηνεία των οποίων ανήκει στην προδικαστική αρμοδιότητα που το άρθρο 177 της συνθήκης ΕΟΚ παρέχει στο Δικαστήριο, οποιοιδήποτε και αν είναι οι σκοποί για τους οποίους παρέχεται η ερμηνεία αυτή. Για την περίοδο πριν από αυτή την ημερομηνία, η ερμηνεία αυτή ανήκει αποκλειστικά στην αρμοδιότητα των δικαστηρίων των κρατών μελών.

20 Όσον αφορά τα δασμολογικά πρωτόκολλα της 16ης Ιουλίου 1962 και της 30ής Ιουνίου 1967, πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα πρωτόκολλα αυτά αποτελούν πράξεις που εκδόθηκαν από το όργανα της Κοινότητας κατά την έννοια του άρθρου 177, πρώτη παράγραφος, εδάφιο β, της συνθήκης ΕΟΚ και εμπίπτουν στην προδικαστική αρμοδιότητα που έχει απονεμηθεί στο Δικαστήριο.

Επί του ζητήματος του αποτελέσματος εντός της Κοινότητας των κανόνων της Γενικής Συμφωνίας και των πρωτοκόλλων που έχουν συναφθεί στο πλαίσιο της Συμφωνίας αυτής (ερώτημα Β)

21 Το ιταλικό Corte di cassazione ζητεί στη συνέχεια να διαφωτιστεί επί των αποτελεσμάτων που προκύπτουν στην έννομη τάξη της Κοινότητας και των κρατών μελών από το γεγονός ότι η Κοινότητα έχει υποκαταστήσει τα κράτη μέλη στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προβλέπονται από τη Γενική Συμφωνία. Ειδικότερα ζητεί να πληροφορηθεί αν η Γενική Συμφωνία, καθώς και τα δασμολογικά πρωτόκολλα που έχουν θεσπίσει το νέο δασμολογικό πίνακα XL-ΕΟΚ, παράγουν αποτελέσματα στην έννομη τάξη τόσο της Κοινότητας, όσο και των κρατών μελών.

22 Το Corte di cassazione ζητεί επίσης να πληροφορηθεί, στην περίπτωση κατά την οποία το αποτέλεσμα εντός της Κοινότητας των κανόνων της Γενικής Συμφωνίας και των δασμολογικών πρωτοκόλλων είναι διαφορετικό σε κάθε χρονική περίοδο, ποιο είναι το αποτέλεσμά τους κατά χρονολογική σειρά.

23 Με τις αποφάσεις του της 12ης Δεκεμβρίου 1972 και της 24ης Οκτωβρίου 1973 (International Fruit Company και Schlüter, βλέπε παραπάνω) το Δικαστήριο έδωσε αρνητικές απαντήσεις στο ερώτημα που αφορούσε την απευθείας εφαρμογή δύο διατάξεων της Γενικής Συμφωνίας, δηλαδή του άρθρου XI, που αναφέρεται στην κατάργηση των ποσοτικών περιορισμών, και του άρθρου II, που αναφέρεται στο αποτέλεσμα των πινάκων παραχωρήσεων. Το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα· αυτό κατόπιν σκέψεων που αναφέρονται στο σύστημα της Γενικής Συμφωνίας, επειδή δηλαδή η Συμφωνία βασίζεται στην αρχή των διαπραγματεύσεων που διεξάγονται βάσει αμοιβαιότητας και αμοιβαία παρεχόμενων πλεονεκτημάτων και χαρακτηρίζεται από τη μεγάλη ευκαμψία των διατάξεών της, κυρίως εκείνων που αναφέρονται στις δυνατότητες παρεκκλίσεως, στα μέτρα που μπορούν να λαμβάνονται σε περίπτωση εξαιρετικών δυσχερειών και το διακανονισμό των διαφορών μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών. Οι ίδιες σκέψεις ισχύουν για τα άρθρα που αναφέρει το Corte di cassazione.

24 Όσον αφορά τα δασμολογικά πρωτόκολλα που έχουν συναφθεί στο πλαίσιο της Γενικής Συμφωνίας, πρέπει να παρατηρηθεί ότι τα πρωτόκολλα αυτά χαρακτηρίζονται από το γεγονός ότι αναφέρονται, με τους δασμολογικούς πίνακες που έχουν προσαρτηθεί σ' αυτά, στα δασμολόγια των οικείων μερών. Τα πρωτόκολλα αυτά, δυνάμει τόσο του συστήματος της Γενικής Συμφωνίας, όσο και του δικού τους συστήματος, δεν μπορούν επομένως να παράγουν αποτελέσματα παρά μόνο μέσω του δασμολογίου των συμβαλλομένων μερών, άρα εν προκειμένω του Κοινού Δασμολογίου.

25 Πάντως, κατά το χρόνο της επιβολής της επίδικης επιβάρυνσης υπήρχε μια ιδιαίτερη κατάσταση, δεδομένου ότι η επιβάρυνση αυτή επιβλήθηκε, στις περισσότερες περιπτώσεις, πριν από την έναρξη της ισχύος, την 1η Ιουλίου 1968, του Κοινού Δασμολογίου. Πρέπει επομένως, να εξεταστούν ξεχωριστά οι περίοδοι πριν και μετά την 1η Ιουλίου 1968.

26 Εφόσον δεν μπορεί να αναγνωριστεί άμεσο αποτέλεσμα ούτε στα δασμολογικά πρωτόκολλα, ούτε στις διατάξεις της Γενικής Συμφωνίας που προσδιορίζουν το αποτέλεσμα των πρωτοκόλλων αυτών, το ζήτημα της νομιμότητας της επιβολής του τέλους διοικητικών υπηρεσιών για την περίοδο μετά την 1η Ιουλίου 1968 πρέπει να εξεταστεί αποκλειστικά σε σχέση με το Κοινό Δασμολόγιο. Αρκεί να υπομνησθεί σχετικά η απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 1973 (*Diamantarbeiders*, υποθέσεις 37 και 38/73, Racc. σ. 1609), από την οποία προκύπτει ότι απαγορεύεται στα κράτη μέλη, δυνάμει των διατάξεων της συνθήκης περί της τελωνειακής ενώσεως (άρθρα 18 μέχρι 29) και περί της κοινής εμπορικής πολιτικής (άρθρο 113), να μεταβάλλουν το ύψος της επιβάρυνσης που προκύπτει από το Κοινό Δασμολόγιο. Επομένως τα κράτη μέλη δεν μπορούν να αυξάνουν μονομερώς το ύψος των δασμών του Κοινού Δασμολογίου με την επιβολή πρόσθετων εθνικών τελών ή φόρων.

27 Πάντως, όπως προκύπτει από την ίδια απόφαση, όσον αφορά τις επιβαρύνσεις που υπήρχαν κατά το χρόνο ενάρξεως της ισχύος του Κοινού Δασμολογίου, δεν μπορεί να θεωρηθεί, για λόγους ιδίως ασφάλειας του δικαίου, ότι απαγορεύεται η επιβολή τους, παρά μόνο δυνάμει ειδικών διατάξεων που έχει θεσπίσει η Κοινότητα.

28 Επειδή δεν έχει θεσπιστεί καμιά τέτοια διάταξη ως προς το επίδικο τέλος διοικητικών υπηρεσιών, εφόσον αυτό επιβαλλόταν στις εισαγωγές εμπορευμάτων προελεύσεως τρίτων χωρών, πρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι το τέλος αυτό επιβαλλόταν νόμιμα κατά την περίοδο μετά την έναρξη της ισχύος του Κοινού Δασμολογίου και μέχρι την κατάργηση του νόμου 330.

29 Για την εκτίμηση της νομικής καταστάσεως που υπήρχε πριν από την καθιέρωση, του Κοινού Δασμολογίου, πρέπει να εξεταστούν η φύση και οι έννομες συνέπειες των δασμολογικών πρωτοκόλλων τα οποία είχαν ως αποτέλεσμα την αντικατάσταση των προηγούμενων εθνικών πινάκων των κρατών μελών από τον πίνακα XL-ΕΟΚ.

30 Κατά τη χρονική εκείνη περίοδο, τα κράτη μέλη είχαν αρχίσει τη διαδικασία προσεγγίσεως των εθνικών τους δασμολογίων προς το Κοινό Δασμολόγιο,

σύμφωνα με τα άρθρα 23 μέχρι 26 της συνθήκης. Από αυτό προκύπτει ότι τόσο το ίδιο το Κοινό Δασμολόγιο, όσο και οι παραχωρήσεις και παγιώσεις που καθιερώθηκαν με τα δασμολογικά πρωτόκολλα, τα οποία αποτέλεσαν αντικείμενο διαπραγματεύσεων κατά τη χρονική εκείνη περίοδο, δεν συνιστούσαν για τα κράτη μέλη συγκεκριμένη υποχρέωση, αλλά ένα στόχο προς τον οποίο έπρεπε να τείνουν οι ενέργειές τους σχετικά με την προσέγγιση.

31 Στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει, επομένως, να δοθεί η απάντηση ότι, για την περίοδο πριν από την 1η Ιουλίου 1968, τα δασμολογικά πρωτόκολλα της 16ης Ιουλίου 1962 και της 30ής Ιουνίου 1967 δεν είχαν ως αποτέλεσμα την προστασία των ιδιωτών κατά της επιβολής επιβαρύνσεων από τα κράτη μέλη στα προϊόντα που εισάγονταν από τρίτες χώρες και ότι για την περίοδο μετά την 1η Ιουλίου 1968 καμιά διάταξη του κοινοτικού δικαίου δεν απέκλειε την επιβολή, στα ίδια προϊόντα, επιβαρύνσεων όπως το τέλος διοικητικών υπηρεσιών που προβλέπει ο ιταλικός νόμος 330, της 15ης Ιουνίου 1950, εφόσον η επιβάρυνση υπήρχε ήδη κατά την ημερομηνία αυτή.

32 Ενόψει των απαντήσεων που δόθηκαν στα δύο πρώτα ερωτήματα, το ερώτημα Γ είναι χωρίς αντικείμενο.

Επί των δικαστικών εξόδων

33 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η κυβέρνηση της Γαλλικής Δημοκρατίας, η κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας, η κυβέρνηση του Βασιλείου των Κάτω Χωρών, η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίες κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης το χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Διά ταύτα

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε το Corte suprema di cassazione με διατάξεις της 21ης Μαΐου 1981, αποφαίνεται:

1) Αφού η Κοινότητα έχει υποκαταστήσει τα κράτη μέλη όσον αφορά την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προβλέπονται από τη Γενική Συμφωνία

Δασμών και Εμπορίου από την 1η Ιουλίου 1968, χρόνο ενάρξεως της ισχύος του Κοινού Δασμολογίου, οι διατάξεις της Συμφωνίας αυτής περιλαμβάνονται από το χρονικό αυτό σημείο στις διατάξεις εκείνες, η ερμηνεία των οποίων ανήκει στην προδικαστική αρμοδιότητα που το άρθρο 177 της συνθήκης ΕΟΚ παρέχει στο Δικαστήριο, οποιοιδήποτε και αν είναι οι σκοποί για τους οποίους παρέχεται η ερμηνεία αυτή. Για την περίοδο πριν από αυτή την ημερομηνία, η ερμηνεία αυτή ανήκει αποκλειστικά στην αρμοδιότητα των δικαστηρίων των κρατών μελών.

2) Τα δασμολογικά πρωτόκολλα της 16ης Ιουλίου 1962 και της 30ής Ιουνίου 1967 αποτελούν πράξεις που εκδόθηκαν από τα όργανα της Κοινότητας κατά την έννοια του άρθρου 177, πρώτη παράγραφος, εδάφιο 6, της συνθήκης ΕΟΚ και εμπίπτουν στην προδικαστική αρμοδιότητα που έχει απονεμηθεί στο Δικαστήριο.

3) Για την περίοδο πριν από την 1η Ιουλίου 1968, τα δασμολογικά πρωτόκολλα της 16ης Ιουλίου 1962 και της 30ής Ιουνίου 1967 δεν είχαν ως αποτέλεσμα την προστασία των ιδιωτών κατά της επιβολής επιβαρύνσεων από τα κράτη μέλη στα προϊόντα που εισάγονταν από τρίτες χώρες. Για την περίοδο μετά την 1η Ιουλίου 1968, καμιά διάταξη του κοινοτικού δικαίου δεν απέκλειε την επιβολή, στα ίδια προϊόντα, επιβαρύνσεων όπως το τέλος διοικητικών υπηρεσιών που προβλέπει ο ιταλικός νόμος 330, της 15ης Ιουνίου 1950, εφόσον η επιβάρυνση υπήρχε ήδη κατά την ημερομηνία αυτή.

Mertens de Wilmars Pescatore O'Keeffe Everling

Mackenzie Stuart Bosco Due Bahlmann Galmot

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 16 Μαρτίου 1983.

Ο γραμματέας

P. Heim

Ο πρόεδρος

J. Mertens de Wilmars